

Tampereen ammattikorkeakoulu

AMMATILLINEN OPETTAJAKORKEAKOULU

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

AmmatINVALINNAN perusteet toisen asteen
koulutukseen

Lilli Hervamaa
Orvokki Kauppila
Mari Taivaljärvi
Mika Vettensaari

2007

HERVAMAA LILLI, KAUPPILA ORVOKKI, TAIVALJÄRVI MARI,
VETTENZAARI MIKA: Ammatinvalinnan perusteet toisen asteen koulutukseen
Tampereen ammattikorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke 69 s + 15 liitesivua
Ryhmän opettaja Seppo Janhonen
Maaliskuu 2007
Asiasanat: ammatinvalinta, kyselytutkimus, haastattelu

TIIVISTELMÄ

Tämän kehityshankkeen tarkoituksena oli kartoittaa millä perusteilla toisen asteen opiskelijat ovat valinneet opintolinjansa ja -paikkansa. Kartoitus toteutettiin kyselylomakkeella, kolmella eri opiskelualalla: laboratorio-, rakennus- ja sähköalalla. Tutkimuksen perusteella mietittiin kehitysehdotuksia eri tahoille, jotta peruskoululaisten tiedonsaanti eri opintolinjoista ja oppilaitoksista voisi olla entistä sujuvampaa, keskeyttäneiden oppilaiden määrä vähenisi ja ammatinvalinnasta tulisi kaiken kaikkiaan onnistunut prosessi.

Kyselylomakkeessa selviteltiin mikä vaikutti eniten opintolinjan valintaan ja mistä oli saatu tieto opintolinjasta ja oppilaitoksesta. Lisäksi tiedusteltiin vanhempien opiskelustausta ja ammattia sekä kyseltiin muutamia syventäviä kysymyksiä liittyen mm. tiedonsaantiin opinto-ohjaajilta ja opiskelijoiden keskeyttämisajatuksiin. Kyselylomakkeen lisäksi haastattelimme joitakin kyseessä olevien opiskelualojen edustajia saadaksemme muutaman henkilökohtaisen tarinan ja näkökulman mukaan tutkimukseemme.

Tuloksien perusteella ehdottomasti eniten opintolinjan valintaan vaikutti oma halu kaikilla opintolinjoilla. Myös opiskelupaikan sijainnilla, alan palkkauksella ja työllisyystilanteella oli vaikutusta opintolinjaa valittaessa. Noin 40 % vastanneista oli saanut tiedon opintolinjasta ja oppilaitoksesta opinto-ohjaajalta, loput olivat saaneet tiedon muista tiedonlähteistä, kuten opettajilta, vanhemmilta, tuttavilta ja internetistä. Vanhempien koulutustaso näytti korreloivan opiskelijoiden valitseman opintopaikan koulutustasoon, sillä noin 65 % vanhemmista oli koulutustasoltaan joko ammattikoulun tai perus-/kansakoulun käyneitä. Ainoastaan rakennuspuolella ammatti näytti periytyvän jonkin verran isältä pojalle.

Kehitysehdotuksina peruskouluille ehdotamme, että aineopettajat esittelisivät oman alansa ammatteja aktiivisemmin. Lisäksi koulun tulisi kannustaa oppilaiden vanhempia ottamaan aktiivisemmin osaa nuoren ammatinvalinnan prosessiin. Ammattiopistojen pitäisi pyrkiä esittelemään opintolinjoja ja aloja jo tarpeeksi varhaisessa vaiheessa peruskoulun oppilaille, jotta heille ehtisi muodostua jonkinlainen käsitys eri aloista ennen kuin he tekevät oman alavalintansa. Työelämän edustajilta kaivattaisiin ennen kaikkea positiivisempaa asennetta TET -harjoittelijoita kohtaan, jotta mahdollisimman moni pääsis tutustumaan haluamaansa alaan jo peruskoulun yläluokilla.

1	JOHDANTO.....	5
2	TOISEN ASTEEN AMMATILLINEN KOULUTUS.....	6
3	ERI AMMATTIALOJEN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN KEHITYS	8
3.1	Laboratorioala.....	9
3.2	Rakennusala.....	11
3.3	Sähköala.....	13
4	NUORTEN KEHITYS JA AMMATINVALINNAN PSYKOLOGIA.....	15
5	OPPILAANOHAUS PERUSKOULUISSA.....	19
5.1	Internetin käyttömahdollisuus ammatinvalinnassa.....	20
5.2	Erilaiset projektit ja hankkeet.....	21
5.2.1	Kohti Työelämää -projekti.....	21
5.2.2	AKU-projekti Tampereella.....	22
5.2.3	Opintoluotsi-projekti.....	23
6	KYSELYTUTKIMUS JA SEN TULOKSET.....	25
6.1	Laboratorioala.....	26
6.2	Rakennusala.....	32
6.3	Sähköala.....	39
6.4	Alat yhteensä.....	46
7	HAASTATTELUT.....	53
7.1	Haastattelu 1.....	53
7.2	Haastattelu 2.....	54
7.3	Haastattelu 3.....	55
7.4	Haastattelu 4.....	56
8	TULOSTEN ANALYYSOINTIA.....	58
8.1	Opintolinjan valintaan vaikuttavat tekijät.....	58
8.2	Tiedonsaanti valitusta opintolinjasta.....	58
8.3	Tiedonsaanti valitusta oppilaitoksesta.....	59
8.4	AmmatINVALINNAN onnistuminen.....	60
8.5	Vanhempien opiskelu- ja ammattitaustan vaikutus.....	60
8.6	Haastattelut.....	61
8.7	Yhteenveto tuloksista.....	63
9	KEHITYSEHDOTUKSET.....	64
9.1	Peruskouluille.....	64
9.2	Toisen asteen oppilaitoksille.....	64
9.3	Työelämälle.....	65
10	LOPUKSI.....	66
	LÄHTEET.....	67

LIITTEET

Liite 1: Kyselylomake

Liite 2: Laboratorioalan kyselyn tulokset

Liite 3: Rakennusalan kyselyn tulokset

Liite 4: Sähköalan kyselyn tulokset

Liite 5: Tutkittujen alojen tulokset yhteensä

1 JOHDANTO

Vierailimme opiskeluryhmämme kanssa syksyllä 2006 Taitaja-tapahtumassa. Siellä kiinnitimme huomiota siihen, kuinka paljon erilaista koulutustarjontaa on olemassa eri puolella Suomea. Siellä saimme lopullisen idean siitä, että voisimme tehdä ammatinvalintaan liittyvän kehityshankkeen.

Hankkeen perusideana oli saada selville, mitkä seikat vaikuttavat nuoren ammatinvalintaan ja mistä he ovat tietoa saaneet päätöksen teon pohjaksi. Kehitysideana oli selvittää, miten tiedonsaantia voitaisiin monipuolistaa ja parantaa. Lisäksi oli tarkoituksena saada toisen asteen opettajille näkemys siitä, millä perusteella nuoret ovat kokenut ammatin valinneet. Opettajan ollessa tietoinen oppilaidensa ammatinvalintaperusteista, hän voi suunnitella paremmin omia motivointikeinojaan oppimistapahtumien onnistumisiksi. Oppilaitosten tavoitellessa opiskelijoita, on niiden hyvä tietää, mistä opiskelijat saavat tietonsa oppilaitoksista ja niiden tarjonnasta. Näin yhteydenpidot ja mainonta osataan kohdistaa mahdollisimman hyvin.

Hanke toteutettiin kyselytutkimuksella ja sen analysoinnilla. Kyselyitä suoritettiin eri ammattipistoissa, kolmella ennalta valitulla opintolinjalla. Opintolinjoiksi valittiin laboratorio-, rakennus- ja sähköala. Laboratoriolinjan valitsimme siksi, että yksi meidän pienryhmästä on tiiviisti yhteistyössä laboranttiopiskelijoiden kanssa työelämässä, ja nämä kaksi muuta linjaa siksi, että meidän opiskeluryhmässä oli sekä sähkö- että rakennuslinjan opettajia. Lisäksi edellä mainituilla opintolinjojen valinnalla saimme kehityshankkeeseemme mukaan sekä mies- että naisvaltaisia aloja. Tavoitteenamme oli saada vähintään sata opiskelijaa ottamaan osaa kyselytutkimukseen, sekä saada 4 - 6 henkilöä haastateltua tarkemmin.

2 TOISEN ASTEEN AMMATILLINEN KOULUTUS

Peruskoulun jälkeen suurin osa nuorista hakeutuu ammatti- tai lukio-opintoihin. On laskettu, että noin 60 % nuorista hakeutuu lukioihin ja noin 30 % ammattiopintoihin. (Lehtovirta, Leivo, Haapasalo, s.9-11)

Ammatillisten opintojen vetovoimaisuutta on pyritty kohottamaan uudistamalla koulutusta ja tiivistämällä yhteistyötä työelämän kanssa. Kolmevuotinen ammatillinen koulutus antaa yleisen jatko-opiskelukelpoisuuden. Opiskelijat voivat jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa. Uutta on myös kaksoistutkinto, jolloin opiskelija voi suorittaa sekä ammatillisen perustutkinnon että ylioppilastutkinnon. Opiskelijoille on muutoinkin mahdollista valita opintoja muista ammattiopistoista tai lukioista. Kaksoistutkinnon myötä yhteistyö lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa on entisestään tiivistynyt. (Lehtovirta, Leivo, Haapasalo, s.9-11)

Myös ylioppilaat voivat suorittaa samoja ammatillisia tutkintoja kuin peruskoulun suorittaneet. Heidän opiskeluaikansa on vain hieman lyhyempi vaihdellen kahdesta vuodesta kahteen ja puoleen vuoteen. (Lehtovirta, Leivo, Haapasalo, s.9-11)

Ammatillisen peruskoulutuksen voi suorittaa myös näyttötutkintona. Näyttötutkinto kehitettiin alun perin jo työssä oleville aikuisille. Lisäksi ollaan valmistelemassa ammatillisia näyttöjä toisen asteen opintoihin. Näytöt liitetään kaikkiin ammatillisena peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin. Opiskelijat osoittavat näyttöjen avulla, miten he ovat saavuttaneet opintojen tavoitteet ja työelämän edellyttämän ammattitaidon. Ammatilliset näytöt ajoittuvat koko koulutuksen ajalle ja ne järjestetään yhdessä työpaikkojen ja oppilaitosten kanssa. (Lehtovirta, Leivo, Haapasalo, s.9-11)

Ammatillinen koulutus perustuu lakiin ja asetukseen ammatillisesta koulutuksesta. Uusi lainsäädäntö tuli voimaan tammikuussa 1999. Uusi lainsäädäntö korostaa, että ammatillisessa koulutuksessa tulee ottaa huomioon työelämän tarpeet. Koulutusta järjestettäessä tulee olla yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa. (Lehtovirta, Leivo, Haapasalo, s.9-11)

Toisen asteen ammatillista koulutusta järjestetään yli 300 paikassa. Oppilaitoksia ylläpitävät kunnat, kuntayhtymät, valtio ja yksityiset koulutuksen järjestäjät. Opiskelijoille opetus ja ateriat ovat maksuttomia. Asuminen opiskelija-asuntoloissa on myös maksutonta. Muilta osin ammattiopiskelijoita koskevat samat opintososiaaliset etuudet kuin muita opiskelijoita. (Lehtovirta, Leivo, Haapasalo, s.9-11)

Ammatillisesta koulutuksesta voi valmistua kahdeksalta eri koulutusosalta yli sataan ammattiin. Ammatilliset koulutuksen alat ovat tällä hetkellä seuraavat: humanistinen ja kasvatustieteiden ala, kulttuuriala, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, tekniikan ja liikenteen ala, luonnonvara- ja ympäristöala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousala. (www.oph.fi)

Kolmivuotinen ammatillinen perustutkinto muodostuu 120 opintoviikosta. Niistä 90 opintoviikkoa on ammatillisia opintoja, 20 opintoviikkoa nk. kaikille yhteisiä opintoja ja 10 opintoviikkoa vapaasti valittavia opintoja. Ammatillisiin opintoihin sisältyy myös vähintään 20 opintoviikkoa työssä oppimista ja kaksi opintoviikkoa opinnäytetyötä. Yhteisiä opintoja ovat äidinkieli, toinen kotimainen kieli, vieras kieli, matematiikka, fysiikka ja kemia, yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto, liikunta ja terveystieto sekä taide ja kulttuuri. (Lehtovirta, Leivo, Haapasalo, s. 9-11)

3 ERI AMMATTIALOJEN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN KEHITYS

Sääty-yhteiskunnassa ammatti meni isältä pojalle. 1600-luvulla omaksuttiin Ruotsista ammattikuntalaitos, joka oli voimassa vuoteen 1868 asti. Nk. sunnuntaikouluissa annettiin vuodesta 1820 alkaen yleissivistävää opetusta (alkeisoppia) oppipojille. (Aaltonen)

Ensimmäiset varsinaiset ammatilliset oppilaitokset perustettiin 1800-luvun alussa ja niitä olivat vuonna 1813 perustettu merikoulu, vuonna 1816 perustettu kättilökoulu, vuonna 1839 Turkuun perustettu kauppakoulu ja vuonna 1840 Mustialaan perustettu maanviljelysopisto. (Aaltonen)

Vuonna 1842 annettiin asetus hantverkkarien ja manufakturistain valmistumisesta Suomen maassa ja vuonna 1879 elinkeinovapauslaki, joka mahdollisti vapaan ammatin valitsemisen ja työvoiman liikkuvuuden. Vuonna 1885 annettiin asetus teollisuuskoulujen perustamiseksi ja ne olivat 2-vuotisia kansakoulun oppimäärälle perustuvia oppilaitoksia. Samoin vuonna 1885 alettiin perustaa kaupunkeihin iltaopetusta antavia käsityöläiskouluja, joista myöhemmin kehittyivät nykyiset ammattikoulut. Vuonna 1920 annettu asetus ammatillisesta koulutuksesta vahvisti ammattikoulun 2-vuotiseksi ja laki tuli (1939) 1942 alkaen. (Aaltonen)

Vuonna 1958 annetussa ammattikoululaissa määrättiin koulut toimimaan normaalia päiväopetusta antavina oppilaitoksina ja kunnat velvoitettiin perustamaan yksi ammattikoulupaikka tuhatta asukasta kohden. Vuonna 1978 annettiin laki keskiasteen kehittämisestä, jonka perusteella ammatillisista opinnoista pyrittiin tekemään kilpailukykyinen vaihtoehto lukiolle ja avaamaan etenemismahdollisuus korkeakouluopintoihin. Samassa yhteydessä noin 660 linjaa supistettiin 20 ammatilliseksi peruslinjaksi. (Aaltonen)

Huomionarvoista ammatillisessa koulutuksessa on sen selkeä jakautuminen alusta pitäen sekä sukupuolen että työelämän hierarkian mukaan.

Nykyisin ammattikoulu on toisen asteen oppilaitos, joka tarjoaa ammatillista peruskoulutusta. Opinnot ovat laajuudeltaan kolmivuotisia ja johtavat ammatilliseen perustutkintoon. Tutkinnon suorittanut on hakukelpoinen ammattikorkeakouluihin sekä yliopistoihin joillekin opintolinjoille, joskin suurin osa tutkinnon suorittajista siirtyy työmarkkinoille tai toiselle ammattikoulun linjalle. (Wikipedia)

Ammattikoulut tarjoavat monia koulutuslinjoja, kuten sähkö-, elintarvike-, metalli-, talotekniikka-, pintakäsittely-, laboratorio- ja hiusalan linjat. Kullakin linjalla on koulun opetustarjonnasta riippuen yksi tai useita suuntautumisvaihtoehtoja. (Wikipedia)

Osassa ammattikouluista voi suorittaa ammattitutkinnon yhteydessä myös ylioppilastutkinnon ns. kaksoistutkintona, jolloin opiskelu kestää yleensä neljä vuotta. Tällöin osa opinnoista korvataan lukion oppimäärään sisältyvillä pakollisilla kursseilla.

Ammattikoulussa opiskeluun kuuluu sekä teoriaa että käytäntöä. Kolmen vuoden opiskeluaikaan sisältyy noin 5 kuukautta työharjoittelua opiskelualaa vastaavissa työpaikoissa. Ammattikoulussa opiskellaan kieliä pääsääntöisesti alan mukaan, eli sähköalalla on oma sanastonsa ja esim. autopuolella omansa. (Wikipedia)

3.1 Laboratorioala

Koulumuotoista laboranttikoulutusta on annettu vuodesta 1957 lähtien. Sitä ennen on järjestetty erilaisia iltakursseja mm. Helsingin teknillisessä opistossa. Perimätiedon mukaan koulumuotoinen laboranttikoulutus alkoi Imatralla. Vuonna 1960-luvun alussa laborantteja koulutettiin lisäksi Turussa, Helsingissä ja Tampereella. Laboranttikoulusta antavien oppilaitosten määrä vakiintui jo 1970-luvulla noin 25:een. (Mäkelä)

Ensimmäiset koulutukset olivat kansakoulupohjaisia ja 1-vuotisia. Pian ne muutettiin keskikoulupohjaisiksi ja kestoiltaan kaksivuotisiksi. Rinnalla alettiin kouluttaa pitkän matematiikan linjan ylioppilaita puolitoistavuotisella koulutuksella. 1970-luvulla oli myös kaksivuotista ylioppilaspohjaista koulutusta. Tutkintonimikkeenä oli jo silloin käytössä laborantti. (Mäkelä)

Vuonna 1986 keskiasteen koulutusuudistuksen myötä perustettiin prosessitekniikan-, laboratoriotekniikan – ja elintarviketeollisuuden peruslinjat. Tutkinnon nimikkeet oli-

vat kemian laborantti ja elintarvikelaborantti. Koulutus kesti peruskoulupohjalta kolme vuotta. Kemian laboranttikoulutus kuului ensin prosessi- ja laboratoriotekniikan peruslinjaan ja myöhemmin prosessi- ja paperiteollisuuden peruslinjaan. Lukiopohjaisen koulutuksen pituus oli kaksi vuotta, ja se vastasi erikoistumisjakson opintoja. Tällöin suurin osa laboranttikoulutuksista oli lukiopohjaisia. (Mäkelä)

1990-luvulla laboranttikoulutus oli todella myllerryksessä. Laman myötä myös koulutuksessa säästettiin supistamalla lähiopetuksen määrää. Vuonna 1994 ammattikoulutuksen rakennetta muutettiin: muodostettiin laboratorioalan perustutkinto ja laborantin tutkinto. Laboratorioalan perustutkinto oli peruskoulupohjainen toisen asteen ammatillinen koulutus. Se kesti kaksi vuotta. Laborantin tutkinto oli vastaavasti opistoasteinen. Se oli lukiopohjainen ja kestoaltaan kolme vuotta. Siihen oli sisällytetty myös aiemmin erillisenä toiminut elintarvikelaborantin koulutus. Molemmat näistä koulutuksista jäivät lyhytaikaisiksi. (Mäkelä)

1990-luvun lopulla Suomessa haluttiin selkeyttää koulutusrakennetta mm. kansainvälisen vertailtavuuden vuoksi. Tällöin lopetettiin laboranttien opistotasoinen koulutus ja se muutettiin ammattikorkeakoulututkinnoksi. (Mäkelä)

Nykyinen laboratorioalan perustutkinto on 1.8.1998 alkaen ollut kolmevuotinen. Kolmevuotinen tutkinto antaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden. Opintoihin on sisällytetty 20 opintopisteen työssäoppiminen ja kahden opintoviikon päättötyö. Tällöin tuli mahdolliseksi suorittaa myös ylioppilastutkinto ammattiopintojen rinnalla. Lukiotai ylioppilaspohjaisten tutkinnon laajuus on 20 - 40 ov lyhyempi kuin peruskoulupohjaisen tutkinnon. Tällä hetkellä laboratorioalan perustutkinnon voi suorittaa Suomessa noin 30 eri oppilaitoksessa. (Mäkelä)

Laboratorioalan perustutkinnon ja koulutusohjelman tulee tuottaa opiskelijalle sellaiset valmiudet, että hän osaa toimia laborantin tehtävissä eri teollisuudenalojen, tutkimuslaitosten ja julkisen sektorin laboratorioissa laadunvalvontaan, tuotteiden kehittämiseen, tutkimukseen ja prosessiin liittyvissä tehtävissä. (Mäkelä)

Hän osaa tehdä kemiallisia, fysikaalisia, biokemiallisia, mikrobiologisia ja aistinvaraisia analyysejä erilaisista näytteistä. Hän osaa valmistaa yhdisteitä ja testata erilaisia

materiaaleja. Hän osaa määrittää ympäristön tilaa jollakin ympäristöanalyysillä ja työskennellä mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittaen. Hän osaa valita työhönsä oikeat kemikaalit, välineet ja laitteet sekä osaa käyttää ja huoltaa välineitä ja laitteita ohjeiden mukaisesti. Hän osaa työskennellä laboratorion laatu järjestelmien mukaisesti ja noudattaa työturvallisuusohjeita. Hän osaa käyttää tavallisimpia tietokoneohjelmia ja tietoverkkopalveluja. Hän osaa arvioida tulosten luotettavuutta sekä arvioida ja korjata omaa suoritustaan. Hän pystyy kehittämään ammatillisia taitojaan ja työsuorituksiaan hyvien matematiikan ja luonnontieteiden perustietojen avulla. (Mäkelä)

Laboratorioalan perustutkinnon tulee tuottaa opiskelijalle myös sellaisia valmiuksia, että hän osaa työskennellä ergonomisesti oikein ja ylläpitää työ- ja toimintakykyään. Hän osaa työskennellä projekteissa ja ryhmässä, mutta kykenee myös työskentelemään ja hankkimaan tietoa itsenäisesti. Hän on aloitteellinen, aktiivinen ja haluaa jatkuvasti oppia uutta. Hän osaa työskennellä myös vieraskielisen ohjeen mukaan ja osaa etsiä tietoa vieraskielisistä lähteistä. (Mäkelä)

3.2 *Rakennusala*

Yleisimpiä käsityö- ja teollisuuskouluissa 1800-luvun lopulla esiintyneitä ammatteja ovat mm. kirvesmies ja puuseppä, mutta listoilta löytyvät myös nimikkeet rakennustyöläinen ja muurari. (Heikkinen, Kuusisto, s. 104).

Ennen Suomen itsenäistymistä rakennettiin maassamme monipuolisella ammattitaidolla, vaikka ammatillista koulua olivat käyneet vain todella harvat ja valtaosa rakentajista hankki ammatitaitonsa työssä kouliintuen. Toiset ammatillisista olivat opetelleet ammattia ohjauksessa oppipojasta mestariksi, mutta suurin osa työssään kehittyen kokeneempien rakentajien valvonnassa. Tekniikka pysyi sisäisen koulutuksen myötä samana, koska tekniikan uudistaminen ei ollut ensisijainen asia. (Itälä, s. 42–54).

Rakennusalan linjoja syntyi ympäri maata vuoden 1958 suuren ammattikouluuudistuksen jälkeen ja näin alkoi kasvaa sellaisten työntekijöiden määrä, jotka olivat saaneet koulumuotoisen koulutuksen ammattiin. Rakentajakoulutuksen yleistymisen myötä alkoi kehittyä myös uudenlainen tekniikka rakentamisessa. (Itälä, s. 42–54).

Rakennusalan toisen asteen koulutukseen pyrkineiden määrät ovat vaihdelleet aika suuresti viimeisten 36 vuoden aikana. Vuonna 1970 oli aloituspaikkoja hieman yli 1000 ja hakijoita oli vain noin 500. 1970-luvun alun jälkeen sekä opiskelupaikat että hakijoiden määrät alkoivat nousta ja ensisijaishakijoiden määrä kohosi huippuunsa - lähes 3500 hakijaa - vuonna 1989, jolloin aloituspaikkoja oli runsas 2000. Aloituspaikkojen määrä oli huipussaan vuonna 1991, jolloin niitä oli noin 2300 paikkaa. Vuonna 1996 hakijoiden määrä romahti, hakijoita oli noin 900 ja aloituspaikkoja oli tuolloin noin 1800. Tämän jälkeen hakijoiden määrä lähti hitaasti nousemaan ja vasta vuonna 2004 ylitti hakijoiden määrä aloituspaikkojen määrän. Vuonna 2006 aloituspaikkoja oli noin 2200 ja hakijoita oli lähes 3500, joka oli suuri määrä ja saavutettiin siis vuoden 1989 hakijamäärät. (Rakennusteollisuus)

Rakennusala käsittää monenlaisia eri töitä kuten maanrakentamiseen tai talonrakentamiseen liittyviä tehtäviä. Työelämän tilanteet vaihtelevat ja ammattilaisen on osattava soveltaa oppimiaan taitoja ja tietoja muuttuvissa olosuhteissa. Hänen on nähtävä työnsä osana suurempia tehtäväkokonaisuuksia ja pystyttävä ottamaan huomioon lähialojen ammattilaisten tehtävät omassa työssään. Edellytyksenä on jokaiseen rakennusvaiheeseen liittyvien työmenetelmien hallinta, työvälineiden käyttötaito sekä rakennusmateriaalien tunteminen. On monia erikoistehtäviä, jotka vaativat erityisen korkeaa ammattitaitoa. (Opetushallitus, Rakennusala)

Rakentamiseen liittyy usein piirustuksia, joita on osattava lukea. Matemaattisia valmiuksia tarvitaan mittaustöissä ja rakennustyömaan laskentatehtävissä. Osa ammattitaitoa on rakennusfysiikan perusteiden tunteminen ja työturvallisuusohjeiden noudattaminen. Ammattitaitoinen työskentely edellyttää myös oma-aloitteisuutta, yhteistyökykyä ja yrittämisen halua. Ammattitaidon monipuolisuus, jatkuva oman ammattitaidon kehittäminen, tehokkuus ja laatuajattelu korostuvat alalla tapahtuvien muutosten myötä. Uusia haasteita rakentajien työhön tuovat kansainvälistyminen ja ympäristökysymysten huomioonottaminen. (Opetushallitus, Rakennusala)

3.3 Sähköala

Käsityö- ja teollisuuskouluissa 1800-luvun lopulla esiintyneiden ammattien joukossa on mainittuna sähkötekniikan kurssit, mutta listalta ei varsinaisesti löydy sähköasentajan ammattinimikettä. (Heikkinen, Kuusisto, s. 104).

1800-luvun lopulla, ryhdyttäessä jakamaan valovirtaa yksityisille kuluttajille, esimerkiksi Tampereen sähkölaitoksen palveluksessa oli vakinaisesti seitsemän miestä, joita olivat dynamonhoitaja, hänen apulaisensa, turpiinimies, johdontekijä sekä kolme hiilimiestä kaarilamppujen hoitamista varten. Lisäksi oli kahdeksantena vakinaisena työntekijänä johtaja. (Tampereen kaupunki).

1930-luvun lopulla perustettiin Tampereelle poikain ammattikouluun sähköosasto, jossa annettiin ensimmäisellä vuosikurssilla metallialan perusopetus ja sähkötöihin erikoistuttiin vasta toisella vuosikurssilla. (Tampereen kaupunki).

Vuonna 1940 Ammattienedistämislaitos järjesti sähköasentajien peruskursseja, mutta kurssit eivät kiinnostaneet työntekijöitä ja ensimmäiselle kurssille oli ilmoittautunut vain 13 oppilasta. Oppilaspulan vuoksi ei pystytty järjestämään jatkokurssejakaan. (Porvali, s. 29–30).

Tuohon aikaan asentajan oppiaika oli kahdeksan vuotta ja Metallityöväen Liitto, johon sähkömiehet siihen aikaan kuuluivat, yritti saada lyhennettyä oppiaikaa kahdella vuodella ja niin sitten kävikin, mutta oppiajan lyhentäminen sidottiin kurssien käymiseen. Asentajan peruskurssin käynyt apuasentaja pääsi nuoremmaksi sähköasentajaksi ja mikäli hän kävi vielä jatkokurssinkin, pääsi hän vuotta aikaisemmin vanhemmaksi asentajaksi. Asentajan tutkinnon suorittaminen huomioitiin myös palkassa (Porvali, s. 29–30).

Nykyisin sähköalan koulutuslinjalla voi oppilaitoksen suuntautumisvaihtoehdoista riippuen erikoistua tietotekniikkaan, elektroniikkaan, automaatiotekniikkaan tai sähkövoimatekniikkaan.

Opiskelu- ja työyhteisössä tulee opiskelijan osata puhua ja toimia tavoitteellisesti mm. ryhmissä ja tiimeissä sekä asiakaspalvelutilanteissa. Opiskelijan tulee ymmärtää sähköalaan liittyvien tekstien keskeiset käsitteet, olennainen sisältö ja tekstien tarkoitus. Hänen tulee osata erottaa pää- ja sivuasiat toisistaan, purkaa syy- ja seuraussuhteita ja tehdä johtopäätöksiä lukemastaan sekä osattava hankkia tietoa eri lähteistä nykyaikaista teknologiaa hyödyntäen. Tietoon tulee suhtautua kriittisesti, on osattava valikoida, arvioida ja tulkita tietoa eri näkökulmista ja välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti. (Opetushallitus, Sähköala)

4 NUORTEN KEHITYS JA AMMATINVALINNAN PSYKOLOGIA

Perinteisesti ammattia on pidetty yhtenä aikuisiän tärkeimmistä toimintakokonaisuuksista, samoin kuin ammattiuraa on pidetty persoonallisuuden keskeisenä toimintaväylänä. Joten ammatin valinta on hyvin keskeisessä asemassa, kun tarkastellaan ihmisen aikuisiän persoonallisuuden kehittymistä. Se vaikuttaa siis monella tapaa siihen millaisia valintoja ihminen tulee jatkossa tekemään oman elämänsä varrella. Tosin tänä päivänä erilaiset koulutusvalinnat ovat irrottautumassa yhä enenemässä määrin varsinaisesta ammatinvalinnasta. Tällä tarkoitetaan lähinnä sitä, että ensinnäkään kaikki koulutusvaihtoehdot eivät vielä edes tähtää varsinaisen ammatinoppimiseen, ja toisekseen monet koulutusvaihtoehdot tarjoavat useita vaihtoehtoisia ammatteja, joista yksilö voi myöhemmässä elämän vaiheessaan sitten valita missä varsinaisen työuransa tekee. (Niemelä, Ruth, s. 113 – 126)

Ammatinvalinta voidaan jakaa erilaisiin vaiheisiin, joita ovat: ennakoivat valinnat, kiteytyvien toiveiden vaihe, valinnan kypsyminen ja ammattiroolin sisäistäminen. Ammatinvalinnan ohjauksen tehtävänä onkin siis osittain lisätä yksilön sosiaalista oppimiskykyä, jolloin yksilö voi paremmin löytää oman todellisen toiveammatin jota haluaa tehdä. (Niemelä, Ruth, s. 113 – 126)

Psykologia lähtee kuitenkin usein siitä, että ihmisten ammattiurat olisivat ennustettavissa. Tässä on kuitenkin se heikkous, että tällöin ihmisen ammattiura määräytyisi täysin tämän hetkisten arvojen ja ihanteiden perusteella, eikä yhteiskunnallisella kehityksellä olisi siihen mitään merkitystä. Tosiasiassahan yhteiskunnallinen kehitys näyttelee myös merkittävää roolia, kun ihminen tekee ammatinvalintaansa koskevia päätöksiä. Ongelmana tässä on vain se, että yhteiskunnalliset aikataulut eivät välttämättä ole samoja kuin yksilöllisen kehityksen aikataulut. Ammatinvalinta joudutaankin monesti tekemään, yhteiskunnallisista aikatauluista johtuen, sellaisessa yksilön kehitysvaiheessa, jossa yksilöllä ei ole vielä täysiä valmiuksia kyseistä päätöstä tehdä. Toisaalta oikean ammatin löytäminen jokaista yksilötyyppiä varten on mielikuvana kyseenalainen. Amatit kun syntyvät työn, tekniikan ja organisaatioiden kehityksen myötä, eivät yksilöllisten luonne- tai älykkyystekijöiden pohjalta. (Niemelä, Ruth, s. 113 – 126)

Millainen sitten on nuoren psykologinen kehitysvaihe siinä vaiheessa, kun hän tekee ammatinvalintaansa? Kehitysvaiheesta, jossa nuori on päättämässä peruskouluaan, käytetään nimitystä nuoruuden keskivaihe. Siinä vaiheessa nuoren kehityksessä tapahtuu, ja on jo tapahtunut, vielä suuria muutoksia eri kehityksen osa-alueilla. Kehitystapahtumat ovat niin biologisia, kuin psyykkisiäkin. Ihmisen ulkonäkö muuttuu, joka on sinällään kiehtova asia, mutta voi olla myös varsin hämmentävä monelle nuorelle. Psyykkisen kehityksen tässä vaiheessa on tyypillistä, että mielialat ja tunteet vaihtelevat. Vanhemmat nähdään uudella tavalla, ystävyys ja kaverit tulevat entistä tärkeämmiksi. Nuori alkaa itse ajatella, ja muodostaa omaa kuvaansa maailmasta ja elämästään. Usein ne ovat varsinkin alkuvaiheessa kovin mustavalkoisia. Tämä kehitys voi-kin johtaa myös erilaisiin kriiseihin. Kriisit voitaneen jakaa kolmen eri kategoriaan. Näitä ovat ihmissuhteiden kriisit, identiteettikriisi ja sosiokulttuurinen kriisi. Ihmissuhdekriisit johtuvat lähinnä siitä, että nuoren ihmissuhteissa tapahtuu uusiutumista, sekä näkemykset muuttuvat. Identiteettikriisi on taas seurausta siitä, että vanhat kuvat itsestä hajoavat ja uudet muodostuvat varsin hitaasti. Tällöin ihminen hakeutuu usein erilaisiin ryhmiin, ja hakee sieltä vahvistusta omaan minäkuvaansa. Sosiokulttuurinen kriisi taas merkitsee uusien asenteiden, arvojen ja maailmankuvan muodostamista. Nuori miettii myös elämän ja kuoleman kysymyksiä, jotka ovat usein tässä ihmisen kehitysvaiheessa niitä kaikkein vaikeimpia asioita kohdata ja ymmärtää. (Lehtovirta, Husaari, et al, s.163 – 168)

Millaiset asiat sitten ohjaavat yksilön ammatinvalintaa? Kuten tuossa edellä tulikin jo mainittua, niin yhteiskunnalliset aikataulut ovat yksi asia. Vähän ennen peruskoulun päättymistä olisi siis jokaisen pystyttävä päättämään mitä ”isona tekee”. Toinen tekijä on työllisyysolosuhteet, ja sitä kautta turvallisuusarvot. Halutaan siis valita sellainen ammatti, joka mahdollistaa varman työpaikan saannin. Mikäli työllisyysolosuhteet menevät riittävän huonoiksi, niin välinpitämättömyys koko ammatinvalintaa kohtaa kasvaa. Tällöin myös psykologian keinoihin perustuva ammatinvalinnan ohjaus menettää merkitystään. Kolmantena voidaan pitää yksilön omia ammattistereotyyppioita. Nuorelle yksilölle muodostuu jo varhaisessa vaiheessa erilaisia käsityksiä ja kiinnostuksia eri ammattiteistä. Tosin nämä käsitykset ovat vielä tässä vaiheessa hyvinkin kaavamaisia, eli stereotyyppioita. Huomion arvoinen seikka stereotyyppioissa on, että osa niistä liittyy sukupuoleen hyvinkin vahvasti, eli on ns. miesten ja naisten ammatteja. Tämä

päivänä työ usein kätkeytyy niin, että sen olennaisista piirteistä on vaikea saada selvää, joten ammatinvalintaan vaikuttaa usein hyvinkin olennaisesti erilaiset sukupuoliroolit. Tytöistä tulee siis sairaanhoitajia ja pojista kirvesmiehiä. (Niemelä, Ruth, s. 113 – 126)

Jotta yksilö voisi testata oman työkuvasa, ja sitä kautta varmistua omasta ammatinvalinnastaan, olisi hänen päästävä harjoittelemaan ja kokeilemaan realistisesti kyseistä työtä, sekä näkemään että kokemaan sen eri puolia. Tämä on kuitenkin tänä päivänä usein mahdotonta, koska useimmat työt vaativat tekijältään jo tietyn tason pätevyyttä, eikä sitä vasta uravalintaa tekevältä nuorelta löydy. Tästä johtuen usein varsinaiset ammatinvalintaan liittyvät asiat selkiytyvät vasta opintojen loppuvaiheessa, jossa yksilö pääsee itse tekemään, kokeilemaan ja harjoittelemaan asioita käytännössä. Tällöin yksilön minäkuva muuttuu asteittain ammattihenkilön minäkuvaksi. Samassa vaiheessa nuori kehittää oman persoonallisen työotteensa, sekä havaitsee sen, että samaa ammattia voi tehdä hyvin monin eri tavoin. Toisaalta osa voi myös tässä vaiheessa todeta, että oma työnkuva ei vastaakaan sitä, mitä itse on käytännössä kokenut. Tämä taas voi johtaa siihen, että nuori lopettaa kyseisen ammatin opiskelun. (Niemelä, Ruth, s. 113 – 126)

Nyky-yhteiskunnassa, jossa koulutus ei välttämättä takaa työnsaantia, jää nuorilta usein kokematta myös jo ammatinvalinnan kypsyysvaihe. Joten nuori ei voi käytännössä kokeilla, että vastaavatko omat käsitykset työstä sitä, mitä työ todellisuudessa on. Tämä on ongelma varsinkin niillä koulutusaloilla, joilla ei edes itse koulutuksen loppuvaiheessa pääse itse tekemään ja kokeilemaan, sitä mahdollista käytännön työtä, jota varten on opiskellut. (Niemelä, Ruth, s. 113 – 126)

Vaillinaisilla perusteilla tehdyt ammatinvalinnat johtavat usein myös siihen, että yksilö vieraantuu työstään. Tämä voi tapahtua jopa niin, että yksilö ei edes itse sitä tajua. Perusristiriita syntyy siitä, että työ ei olekaan sitä mitä sen kuvitteli olevan. Tämän seurauksena ei objektiivisia merkitystilanteita synny, ja ihminen alkaa luoda itse onnen vastineita. Näihin vastineisiin vaikuttavat niin mainonta, televisio kuin joukkotiedotusvälineet. Elämänkulkua ja siihen liittyviä valintoja määräävät silloin erilaiset kaavakuvat ja stereotypiat, joiden sisältö jää ihmiseltä testaamatta. Tämän seurauksena elämänkulkua ohjaavat erilaiset illuusiot, jotka harvoin ovat yhtä todellisuuden

kanssa. Tämä johtaa erilaisiin ristiriitoihin ja negatiivisiin kokemuksiin, jotka vaikuttavat koko yksilön kehitykseen ammattiuraa laajemmalti. (Niemelä, Ruth, s. 113 – 126)

Ammatinvalintaan liittyy siis monia eri psykologisia aspekteja, joten se ei ole ihan yksinkertainen prosessi. Jotta ammatinvalinta osuisi oikeaan, tulisi jokaisen yksilön omat tarpeet, psykologinen kehitysvaihe ja yhteiskunnan tilanne ottaa huomioon yksilöllisesti. Kuten kaikki tiedämme, tämä ei ole vielä tänä päivänäkään mahdollista, ei ainakaan kaikille. Vaadittaisiin suuria yhteiskunnallisia muutoksia, tai ihmisen yksilöllisen psykologisen kehityksen aikaistumista, jotta päästäisiin eroon erinäisistä epävarmuustekijöistä ammatinvalinnan suhteen.

5 OPPILAANOHAUS PERUSKOULUISSA

Tutustuimme Soppeenharjun koulun oppilaanohjauksen opintosuunnitelmaan. Peruskoulun ylemmillä luokilla (7 - 9) ammatinvalinnanohjaus keskittyy lähinnä oppilaan oman toiminnan ohjaukseen, ei niinkään oppilaanohjaajan esittelemiin koulutusvaihtoehtoihin. (Soppeenharju)

Oppilaanohjausta on seitsemännellä luokalla laskennallisesti puoli tuntia viikossa. Opetus pitää sisällään opiskelutaitojen ohjausta, Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteitä ja ammatteihin ja työelämään tutustumisen (1 TET-päivä). Ammatinvalintaan ei juuri keskitytä. (Soppeenharju)

Kahdeksannella luokalla oppilaanohjausta on myös puoli tuntia viikossa pitäen sisällään itsetuntemuksen, koulutusjärjestelmän ja ammatteihin ja työelämään tutustumisen. Työelämään tutustuminen pitää sisällään viikon mittaisen TET-jakson. Kahdeksannella luokalla käydään läpi elinkeinorakennetta, erilaisia ammattialoja ja työelämä-tietoutta. Näistä oppilaat voivat saada jo jonkinlaisia ammatinvalintaan vaikuttavia ajatuksia. (Soppeenharju)

Yhdeksännellä luokalla oppilaanohjausta on tunti viikossa ja se jakautuu itsetuntemukseen, ammatteihin ja työelämään tutustumiseen ja jatko-opintoihin ohjaamiseen. Oppilaanohjaus pitää sisällään samanlaisen TET-jakson kuin kahdeksannella luokalla. Yhdeksännellä luokalla tutustutaan eri ammattialoihin ja ammatteihin, työnhakuun, työelämä-tietouteen, yrittäjyyteen, tasa-arvoon ja kansainvälisyyteen työelämässä. Jatko-opintojen ohjaus keskittyy urasuunnitteluun, kuitenkin niin, että opiskelijalla säilyy vastuu tiedonhankinnasta. Tunneilla pyritään lähinnä kehittämään oppilaiden omia tiedonhankintataitoja. (Soppeenharju)

Oppilaanohjauksen tavoitteena ammatinvalinnan kannalta onkin se, että oppilas tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista, hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista sekä opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla. (Soppeenharju)

5.1 Internetin käyttömahdollisuus ammatinvalinnassa

Internetin käyttömahdollisuuksia ammatinvalinnassa on kehitetty ja siitä ovat hyvinä esimerkkeinä mm. ammattinetti, kunkoululoppuu ja urapolku.

Ammattinetti on työministeriön ylläpitämä verkkopalvelu, joka on tarkoitettu ammattien ja alojen vertailuun. Sivuilta löytyy mm. ammattien ja ammattialojen kuvauksia, eri alojen ammattilaisten haastatteluja ja erilaisia uratarinoita työelämään sijoittumisesta. Se on tarkoitettu kaikille, jotka haluavat tietoa ammateista, ammattialoista ja työtehtävistä. Sinne kerätyn tiedon on tarkoitus tukea ammatillista suunnittelua ja uranvalintaa. Ammattinettiin on joulukuussa 2006 lisätty kaksi multimediaesitystä toinen terveydenhoitoalalta sekä toinen kuljetus- ja logistiikka-alalta. Ne on tarkoitettu käytettäväksi yhdessä Ammattinetin kanssa antamaan virikkeitä ja ajatuksia uraa suunnitteleville. (Ammattinetti.fi)

Teollisuuden ammatinvalintaviestinnän portaali on www.kunkoululoppuu.fi. Rahoituksesta on vastannut osin Euroopan Sosiaalirahasto (ESR) ja Opetushallitus. Tämän verkkopalvelun ensimmäinen vaihe on tuotettu projektissa, joka oli nimeltään ”Ikkuna tulevaisuuden työhön”. Kehitystyössä ovat olleet mukana Taloudellisen Tiedotustoitimiston (TAT) lisäksi Kemianteollisuus ry, Metsäteollisuus ry ja Rakennusteollisuus RT ry. Projektin ohjausryhmään kuului myös edustajia Opetushallituksesta, Työministeriöstä sekä Teollisuuden ja Työntajain Keskusliitto ry:stä. Edellisten lisäksi kehitystyöhön oli osallistunut sen eri vaiheissa sekä ammatinvalintaiässä olevia nuoria että opinto-ohjaajia. Palvelusta löytyy koulutusessittelyjä, ammattialojen ja ammattien essittelyjä, yritysessittelyjä, työelämä tietoutta, linkkejä ja vinkkejä. Siellä on myös ”Mansikkapaikka”, jolla on osiot ”Tunne itsesi”, ”Tutki vaihtoehtosi”, ”Tee valinta”, ”Neuvottele paikkasi” ja ”Kehitä itseäsi”. (Kunkoululoppuu.fi)

Urapolku löytyy osoitteesta www.ammatinvalinta.fi ja sitä esitellään näin: ”Ammatinvalintaratkaisuja tehdään nykyisin monessa elämän vaiheessa. Ammatinvalinta.fi -sivustolta löytyy erityisesti nuorille sopivaa tietoa ammatinvalinnasta. Ammatinvalinnan itsepalveluohjelma eli AVO-ohjelma voi myös auttaa eteenpäin ammatillisten suunnitelmien teossa.” Urapolun sivustoilta löytyy osiot ”Ammattia valitsemaan”,

”Opiskelemaan”, ”Töihin” ja ”Apua” sekä paljon linkkejä. Urapolku-palvelua ylläpitää Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus/Urapolku-projekti. (Urapolku)

5.2 Erilaiset projektit ja hankkeet

Peruskoululaisten ammatinvalinnan helpottamiseksi on viime aikoina käynnistetty muutamia projekteja, joista yksi merkittävimmistä oli Kohti Työelämää -projekti. Projektin rahoitukseen on osallistunut ESR ja Opetushallitus. Tampereen seudulla on AKU-projekti ollut toiminnassa jo muutamia vuosia ja sen kustannuksiin osallistuu seurakunta sekä useita oppilaitoksia. Mm. koulutustiedon löydettävyyden parantamiseksi oli vuonna 2006 päättynyt Opintoluotsi-projekti ja sen päävastuuviranomaisena oli Opetusministeriö.

5.2.1 Kohti Työelämää -projekti

Porissa ja Hyvinkäällä toteutettiin vuosina 2003- 2005 Työhallinnon ja Työterveyslaitoksen kanssa yhteistyössä Kohti työelämää -ryhmämenetelmä. Sen tarkoituksena oli helpottaa peruskoululaisten ammatinvalintaa ja myös vähentää ammattiopintojen keskeyttämistä. Menetelmä on tarkoitettu opinnonohjauksen ja työelämän-tutustumisen tueksi.. Projektin kohderyhminä ovat olleet menetelmän kehittämiseen osallistuneet Porin peruskoulun opinto-ohjaajat, ryhmäohjaajat ja peruskoulun 9. luokkien oppilaat, joiden kokemuksia hyödynnettiin Kohti työelämää -ryhmämenetelmien ja perusteen opinto-ohjauksen kehittämisessä. (Kujala)

Hankkeeseen liittyi Työterveyslaitoksen tutkimus, jossa seurattiin Kohti työelämää -menetelmän vaikutuksia ryhmiin, joissa menetelmää oli käytetty. Tulokset olivat hyvin myönteisiä. Projektin kehittämisseminaareissa todettiin, että koko peruskoulun päättävä ikäluokka tarvitsee ohjausta urasuunnittelussa. Kohti työelämää -hankkeen tuloksena kehitettiin myös oppilaanohjauksen urasuunnittelun oppimateriaali sekä ohjaajalle että oppilaille. (Kujala)

Kohti työelämää -ohjelma järjestetään koulupäivien lomassa viisipäiväisenä intensiivikurssina, jonka kokonaiskesto on 15 tuntia. Ohjaajia on kaksi, ja he työskentelevät työparina. Työpari voi koostua esim. oppilaanohjaajasta ja kaupungin nuoriso-

ohjaajasta. Kurssilla opetellaan tunnistamaan henkilökohtaisia vahvuuksia, pohditaan taitojen, vahvuuksien ja oppiaineiden merkitystä ammateissa, harjoitellaan kouluunhaku- ja työpaikkahaastattelua sekä puhutaan vastoinkäymiseen varautumisesta. Kurssilla kerrotaan eri koulutusvaihtoehdoista, koulutuksen pääsyvaatimuksista ja myös ammateista. Kurssilla voidaan käydä tutustumissa eri ammattiopistoihin ja niiden oppiaineisiin. Yksi tutustumiskäyntikohde voi olla myös työvoimatoimisto. Kurssin lopuksi jokainen tekee oman urasuunnitelman, joka virittää ajatukset tulevaisuuteen ja omaan mahdolliseen ammattiin. (Kujala)

Hyvinkäällä Kohti työelämää -menetelmä on jo hyväksytty perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Kouluilla on vapaat kädet muokata ohjelmaa omiin tarpeisiin sopivaksi. Jos intensiivikurssin järjestäminen ei onnistu, ohjelmanosia, moduuleita, voi hyödyntää pienemmissäkin erissä. (Kujala)

5.2.2 AKU-projekti Tampereella

AKU-projekti on Tampereella toimiva ja sitä toteutetaan yhteistyössä seuraavasti: ”Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä, Tampereen ammattiopisto (TAO), Pirkanmaan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä / Pirkanmaan taitokeskus (Pirta) ja Karkun evankelinen opisto kustantavat kukin yhden AKU:n neljästä työntekijästä. Lisäksi Tampereen ammattiopisto ja Pirkanmaan taitokeskus vastaavat projektin toimintarahoituksesta.” (AKU)

AKU-projekti on tarkoitettu alle 18-vuotiaille ilman opiskelupaikkaa jääneille, koulunsa keskeyttäneille tai henkilöille, joiden ammatinvalinta ei ole vielä selkiintynyt. AKUssa saa apua yhteisvalintaan ja oppilaitosten vapaiden oppilaspaikkojen hakemiseen, akulaisten kanssa voi nuori kiertää tutustumassa erilaisiin Pirkanmaalla ja sen lähialueilla sijaitseviin työpaikkoihin. Työkokeilussa voi alle 17-vuotias tutustua työelämään ja työharjoittelun kautta saattaa päästä työelämään. AKUssa on mahdollista korottaa päästötodistuksen numeroita sekä siellä voi etsiä ja löytää omia vahvuuksiaan samoin kuin voi miettiä rauhassa mitä seuraavaksi tehdä. (AKU)

AKUn kanssa ovat yhteistyössä seuraavat oppilaitokset:

- Ahlmanin ammattiopisto, <http://www.ahlman.fi/>

- Hoikan opisto, <http://www.hoikka.fi>
- Karkun evankelinen opisto, <http://www.keokarkku.fi>
- Pirkanmaan taitokeskus / Pirkanmaan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä (Kangasala, Kuru, Kylmäkoski, Lempäälä, Nokia, Pirkkala, Tampere, Vesilah-
ti, Virrat, Ylöjärvi) <http://www.pirta.net>
- Tampereen ammattiopisto, <http://www.tao.tampere.fi/>
- Tampereen kotitalousoppilaitos, <http://www.takol.piramk.fi/>
- Tampereen sosiaali- ja terveystieteiden opisto, <http://tasto.piramk.fi/>

Tarpeen mukaan AKU toimii yhteistyössä myös muiden ammattioppilaitosten ja kansanopistojen kanssa. (AKU)

5.2.3 Opintoluotsi-projekti

Opintoluotsi-projektin päävastuuviranomainen oli opetusministeriö. Organisaationa toimi Helsingin yliopisto, Aikuiskoulutuskeskus ja Tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia. Opintoluotsi-projektin kokonaistavoite oli edistää ja tukea elinikäistä oppimista sekä tietoyhteiskunnassa tarvittavien valmiuksien hankintaa. Projekti oli internet-pohjainen, valtakunnallinen ja suunnattu kaikille kansalaisille, jotka peruskoulun jälkeen etsivät opiskelumahdollisuuksia. Projektin toteutus alkoi 1.6.2000 ja saatiin päätökseen 31.12.2006. Hankkeen yleisinä tavoitteina oli myös parantaa koulutustiedon löydettävyyttä. Ennen projektin yhteydessä kehitettyä Opintoluotsi.fi -palvelua ei Suomessa ollut mahdollisuutta hankkia yhdestä lähteestä kattavaa ja vertailukelpoista tietoa erilaisista opiskelumahdollisuuksista. (Opintoluotsi.fi)

Opintoluotsi-projektiin sisältyi laaja kyselytutkimus peruskoululaisille. Kysely tehtiin 1.2.2006 Next-Step -koulutusmessuilla Helsingissä. Siihen vastasi 2000 peruskoulu-
laista, jotka olivat iältään 15 – 17 -vuotiaita. Edellä mainitussa kyselyssä 60 % ilmoitti, että eivät tiedä, mikä heistä tulee isona. Loput vastaukset hajosivat melko tasaisesti kymmenen ammatin kesken. Opettaja oli kokkia hieman halutumpi ammatti. Aiem-
mista tutkimuksista poikkesi se, että rakennusalan ammatit olivat nostaneet suosio-
taan. (Opintoluotsi.fi)

Realismi painottui nuorten suosikkiammateissa, sillä 80 % tietäisi toiveammatin, jos pääsisi ilman mitään rajoitteita haluamaan ammattiin. Nuoret olivat tutkimuksen mukaan hyvin selvillä ammattien valintakriteereistä. Alan kiinnostavuus, ansaitseminen ja itsensä kehittämismahdollisuudet vaikuttivat siihen, millaisia uravalintoja he tekevät. Nykynuori näyttää tutkimuksen mukaan itse valitsevan ammatin ilman vanhempien painostusta. Kysely osoitti sen, että ammatin valitseminen ei ole nuorelle helppoa. Projektin yhteydessä kehitetty Opintoluotsi.fi pyrkii helpottamaan tätä tutkimuksessa ilmennyttä tilannetta. (Opintoluotsi.fi)

6 KYSELYTUTKIMUS JA SEN TULOKSET

Kyselytutkimuksemme olemme rajanneet käsittämään rakennusalaan, sähkö-/elektroniikka-alaa ja laboratorioalaa. Kysely suoritettiin neljässä eri oppilaitoksessa kyselylomakkeella (liite 1). Kyselyssä olivat mukana Ammatti-instituutti Iisakki Hämeenkyrössä, Pirkanmaan Taitokeskus (vuoden 2007 alusta nimi muutettu Pirkanmaan ammattiopistoksi) Tampereella, Valkeakosken ammattiopisto ja Porin ammattiopisto.

Kysymyksillä selvitimme sukupuoli- ja ikärakennetta, opiskelijan koulutustaustaa, opintolinjan valintaan vaikuttavia tekijöitä, opiskelijoiden tiedonsaantia valitsemastaan ammatista/opintolinjasta, oppilaitoksesta sekä vanhempien opiskelu- ja ammattitaustaa. Mielenkiintomme kohdistui myös siihen rakennusalalla, onko maaseutukoulun oppilailla ollut erilaisia valintaan vaikuttavia tekijöitä kuin kaupunkikoulun oppilailla.

Vanhempien ammattien vaikutus nuorten ammatinvalintaan oli kiinnostava asia, halusimme tällä kysymyksellä selvittää kuinka monella nuorella vanhempien ammatti menee ns. isältä pojalle. Lisäksi esitimme syventäviä kysymyksiä. Syventävillä kysymyksillä oli tarkoituksenamme saada selvää ammatinvalinnan onnistumisesta, oliko valintavaiheessa riittävästi tietoa todellisesta tulevan ammatin työnkuvasta, koulutustarjonnasta sekä siitä onko peruskoulussa ollut riittävästi opintojenohjausta eri ammatteista tiedonsaamiseksi, jotta voidaan varmistua oikean ammatin valinnasta.

Oppilaitosten kannalta on tärkeää tietää mistä opiskelijat saavat tietoa oppilaitoksesta sekä syventävistä kysymyksistä erityisesti se, että onko opiskelu vastannut odotuksia ja ovatko he harkinneet opintojen keskeyttämistä.

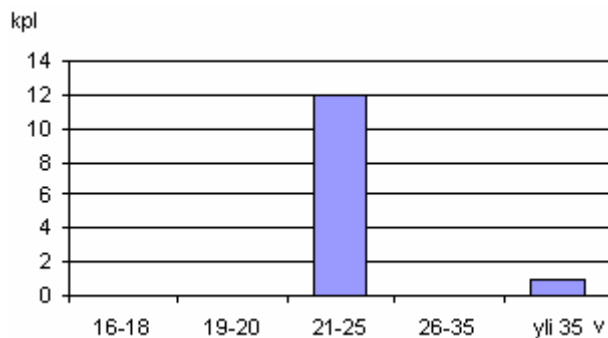
Kyselytutkimukseemme osallistui 178 opiskelijaa. Saimme vastauksia seuraavasti: laboratorioalalta 44 kpl, sähköalalta 44 kpl ja rakennusalalta 90 kpl. Vastaajista 38 oli naisia ja 140 miehiä. Opiskelijoiden vastausprosentti oli 100 %, joka johtui siitä, että kaikille jaettiin kyselylomakkeet henkilökohtaisesti ja he täyttivät sen välittömästi. Lisäksi haastattelimme syvällisemmin neljää henkilöä nojautuen kyselylomakkeen

kysymyksiin. Kyselytutkimuksen tulokset käsittelemme ammattialoittain ja lopuksi esitämme niistä yhteenvedon kaikki ammattialat yhdessä.

6.1 Laboratorioala

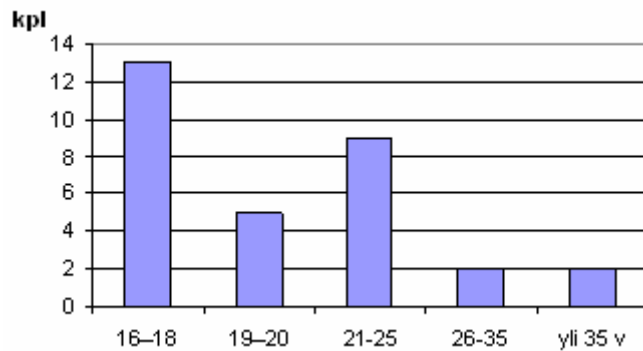
Laboratorioalalla suoritimme kyselyitä 31 opiskelijalle Pirkanmaan Taitokeskuksessa ja 13 opiskelijalle Valkeakosken ammattiopistossa. Valkeakoskella pohjakoulutusvaatimuksena on ylioppilastutkinto tai muu ammatillisen asteen koulutus, peruskoulusta suoraan sinne ei voi päästä. Linja on kaksivuotinen ja sinne otetaan opiskelijoita joka toinen vuosi.

Pohjakoulutusvaatimuksesta johtuen laboratorioalalla Valkeakosken ammattiopistossa opiskelijat olivat vanhempia kuin muilla ammattikoululinjoilla. Ikäjakauma näkyy kuviossa 1. Opiskelijoista yhdeksällä oli pohjakoulutuksena lukio ja neljällä joku muu koulutus.

Kuvio 1. Laboratorioalan opiskelijoiden ikäjakauma, Valkeakosken ammattiopisto

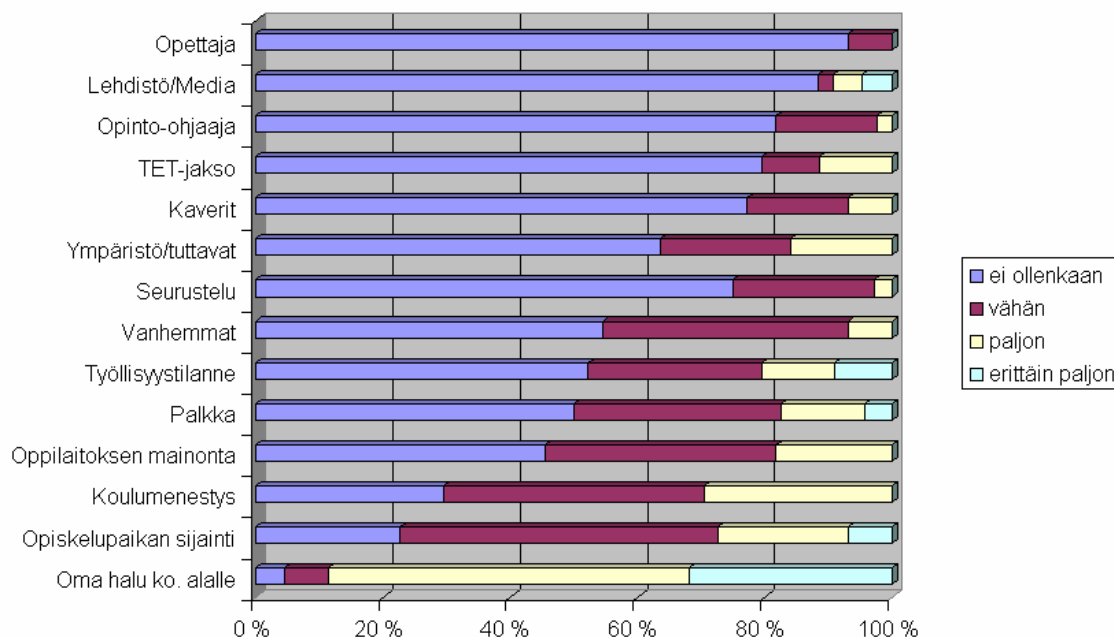
Pirkanmaan Taitokeskuksen laboratorioalalla 24 henkilöä opiskelijoista oli naisia ja seitsemän henkilöä oli miehiä. Kuudellatoista henkilöllä oli pohjakoulutuksena peruskoulu, yhdeksällä lukio ja kuudella joku muu koulutus. Opiskelijoiden ikäjakauma näkyy kuviosta 2.

Kuvio 2. Laboratorioalan opiskelijoiden ikäjakauma, Pirkanmaan Taitokeskus

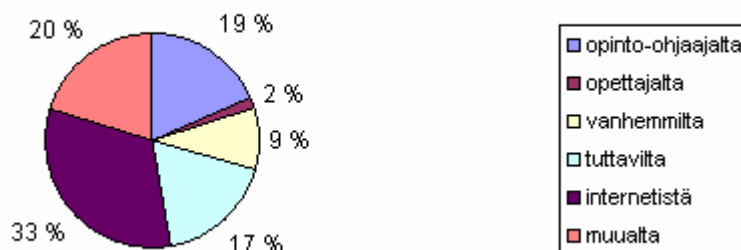
Kuviossa 3 on esitetty eri asioiden vaikutuksia opintolinjan valintaan laboratorioalalla. Opintolinjan valintaan vaikuttaa selvästi eniten oma halu alalle (89 % antoi vastauksen paljon tai erittäin paljon). Seuraavaksi eniten vaikutusta oli koulumenestyksellä. Opiskelijoista 30 % oli sitä mieltä, että koulumenestyksellä oli paljon tai erittäin paljon vaikutusta opiskelupaikan valintaan. Kolmanneksi nousi esiin opiskelupaikan sijainti, joka oli vaikuttanut yli 27 %:lla opiskelupaikan valintaan.

Erittäin vähän näytti olevan opettajilla (0 %) ja opinto-ohjaajilla (2 %) opiskelupaikan valintaan. Siinä heillä voisi olla itsetutkiskelun paikka, voisivatko he kertoa enemmän opiskelupaikoista opiskelijoille jatkossa. Työelämään tutustumisjaksolla (TET-jaksolla) ei ollut kovin paljon vaikutusta (11 %) opiskelupaikan valintaan laboratorioalalla.

Kuvio 3. Opintolinjan valintaan vaikuttavia tekijöitä, laboratorioala yhteensä.

Kuviossa 4 on esitetty graafisesti väylät, joita kautta opiskelijat ovat saaneet tiedon ammatista/opintolinjasta. Opiskelijoilla oli mahdollisuus valita useita eri vaihtoehtoja vastauksessaan, joten kuvio 4:n prosentit ei viittaa henkilöihin vaan valittuihin väyliin. Lähes puolet tiedosta oli saatu ammatista internetin kautta. Opinto-ohjaaja oli myös jonkin verran kertonut ammateista, mutta ei ehkä riittävästi, sillä vain joka kolmas oli saanut tietoa hänen kauttaan

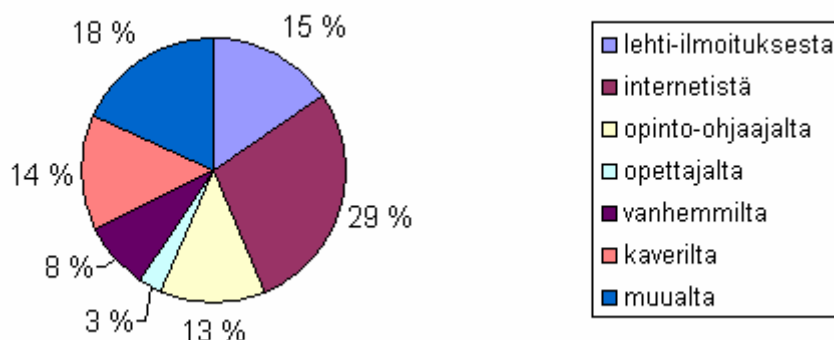

Kuvio 4. Tiedonsaanti ammatista/opintolinjasta, laboratorioala yhteensä.

Kuviossa 5 on esitetty graafisesti, mistä laboratorioalan opiskelijat ovat saaneet tiedon oppilaitoksesta. Opiskelijat saivat myös tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja,

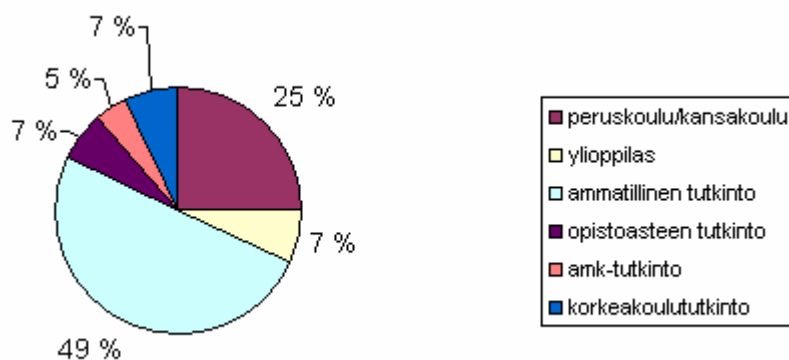
joten kuvio kertoo sen, mitkä ovat olleet parhaita tiedonlähteitä omasta oppilaitoksesta. Tuloksien mukaan internet on noussut tiedonsaannissa ykköseksi tässäkin kohtaa. Opiskelijoista lähes puolet ilmoitti saaneensa tietoa oppilaitoksesta internetin kautta.. Seuraavaksi eniten oli saatu tietoa lehdistä.

Vähiten tietoa oli saatu opettajalta ja ei opinto-ohjaajankaan osuus ollut vakuuttava. Vain 20 % vastaajista oli saanut tietoa oppilaitoksesta opinto-ohjaajan kautta.

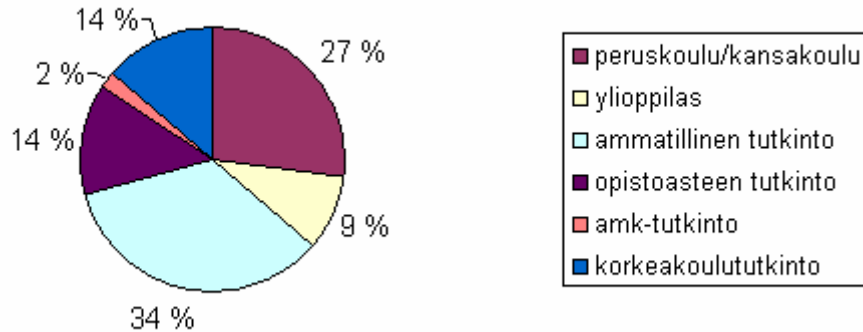
Kuvio 5. Tiedonsaanti oppilaitoksesta, laboratorioala yhteensä.

Kuviossa 6 on esitetty laboratorioalan opiskelijoiden isien opiskelutaustat. Näyttäisi siltä, että opiskelijoiden isät ovat pääasiassa suorittaneet ammattikoulututkinnon.

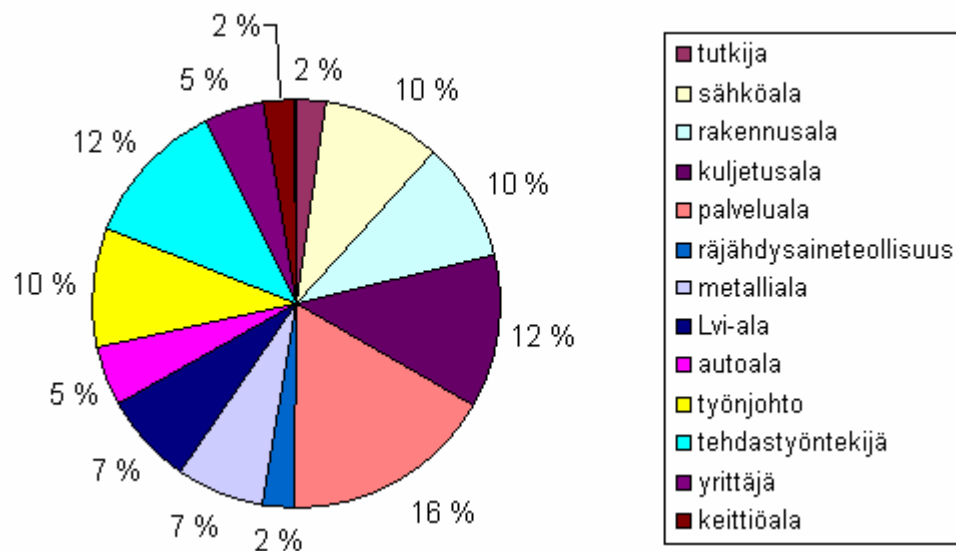
Kuvio 6. Isän opiskelutausta, laboratorioala yhteensä.

Kuviossa 7 on esitetty laboratorioalan opiskelijoiden äitien opiskelutaustat. Isien taustaan, myös äideillä oli suurimmalla osalla taustalla ammattikoulututkinto.

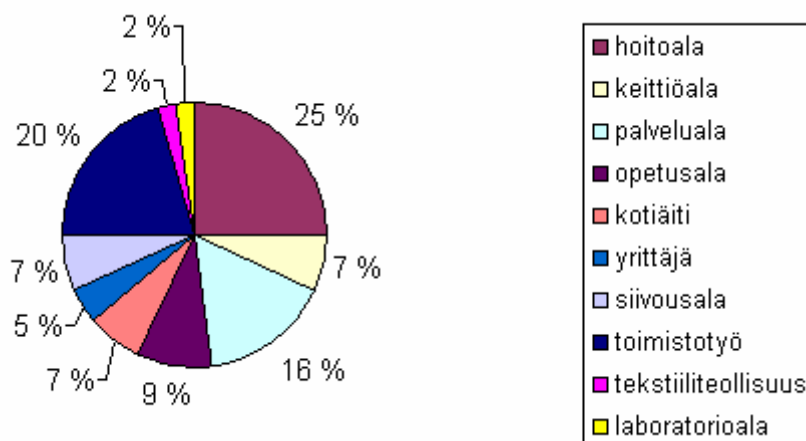
Kuvio 7. Äidin opiskelutausta, laboratorioala yhteensä.

Kuviossa 8 on esitetty laboratorioalan opiskelijoiden isien ammattitaustat. Laboranttiopiskelijoiden isien ammatit olivat jakaantuneet hyvin tasaisesti eri aloille. Palvelu-, kuljetus- ja tehdastyöntekijä nousivat esille eniten. Laboratorioalalla ei työskennellyt kenenkään isä, joten voidaankin sanoa, että isän ammatti ei ole periytynyt laboratorioalalla isältä pojalle eikä myöskään tyttärelle.

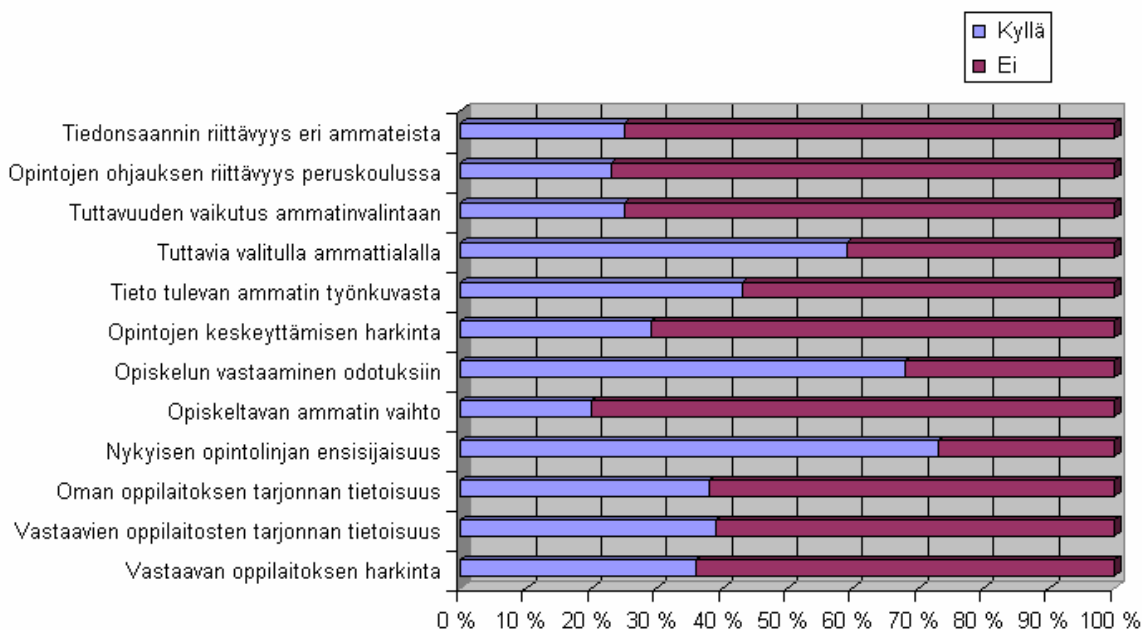
Kuvio 8. Isän ammattitausta, laboratorioala yhteensä.

Kuviossa 9 on esitetty laboratorioalan opiskelijoiden äitien ammattitaustat. Laboranttiopiskelijoiden äitien ammateissa nousi selvästi ykköseksi hoitoala. Laboratorioalalla työskenteli vain yhden opiskelijan äiti.

Kuvio 9. Äidin ammattitausta, laboratorioala yhteensä.

Kuviossa 10 on esitetty syventävien kysymysten tulokset. Syventävissä kysymyksissä nousi esiin se, että tietoa ei saada riittävästi eri oppilaitoksista. Myös opinto-ohjaus koettiin puutteelliseksi peruskoulussa. Opiskelijat eivät olleet oikein selvillä siitä, mitä opetustarjontaa oli omassa opiskelupaikassa. Opiskelu oli vastannut hyvin opiskelijoiden odotuksia. Suurimmalla osalla oli nykyinen oppilaitos ollut ensimmäisenä haku-toiveena.

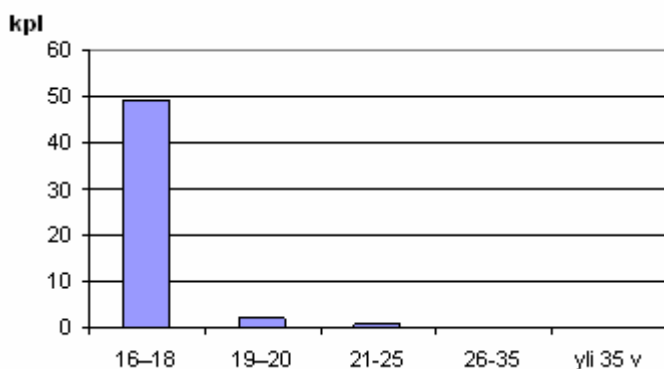

Kuvio 10. Syventävien kysymysten tulokset, laboratorioala.

6.2 Rakennusala

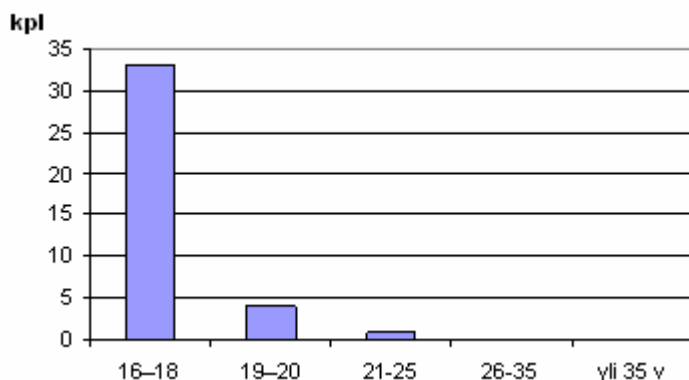
Rakennusalalla kyselyitä olemme suorittaneet Ammatti-instituutti Iisakissa kolmelle vuosikurssille ja Pirkanmaan Taitokeskuksessa samoin kolmelle vuosikurssille. Ko. alalla kyselyyn vastanneita oli 90 opiskelijaa.

Ammatti-instituutti Iisakissa kaikki opiskelijat, 52 henkilöä, olivat miehiä ja kaikilla heillä oli opiskelutaustanaan peruskoulu. Ikäjakauma näkyy kuviosta 11.

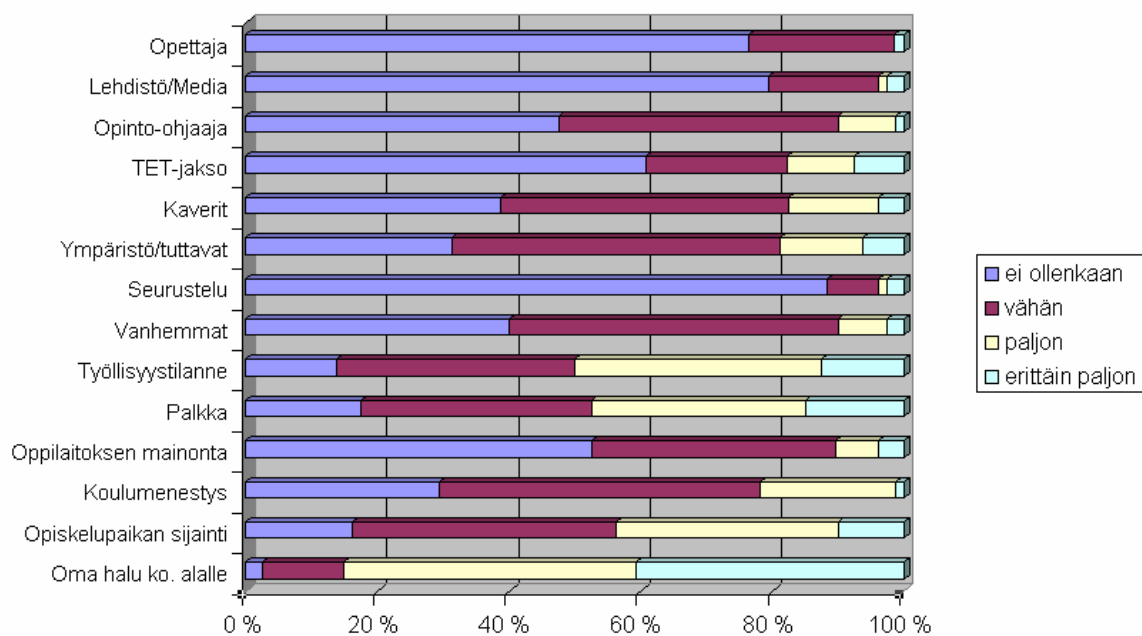
Kuvio 11. Rakennusalan opiskelijoiden ikäjakauma, Ammatti-instituutti Iisakki

Pirkanmaan Taitokeskuksessa kaikki opiskelijat, 38 henkilöä, olivat miehiä ja heistä 35 henkilöllä oli opiskelutaustanaan peruskoulu, kahdella lukio sekä yhdellä graafisen alan tutkinto. Heidän ikäjakaumansa näkyy kuviosta 12.

Kuvio 12. Rakennusalan opiskelijoiden ikäjakauma, Pirkanmaan Taitokeskus

Kuviossa 13 on esitetty rakennusalan opintolinjan valintaan vaikuttavia tekijöitä.

Kuvio 13. Opintolinjan valintaan vaikuttavia tekijöitä rakennusalalla.

Aluksi tarkastelemme kahden eri oppilaitoksen osalta eri tekijöiden vaikuttavuutta opintolinjan valinnassa rakennusalalla. Yhteneväisyyttä on ns. ääripäissä, vaikuttavinta opintolinjan valinnassa on ollut omalla halulla päästä kyseiselle alalle ja vähiten on ollut seurustelulla merkitystä. Samansuuntainen valintaa lisäävä vaikutus oli työllisyystilanteella, opiskelupaikan sijainnilla ja palkkauksella kummassakin oppilaitoksessa opiskelevilla opiskelijoilla. Kavereilla ja tuttavilla/ympäristöllä ei ollut kovin suurta merkitystä valinnassa.

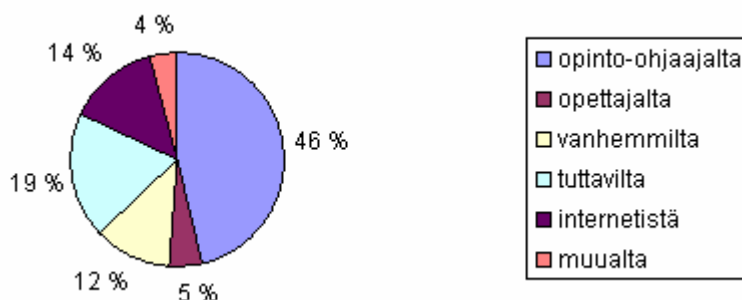
Koulumenestyksellä oli jonkin verran enemmän merkitystä maaseutukoulussa kuin kaupunkikoulussa. TET -jaksolla ei kaupunkikoulussa ollut juurikaan merkitystä, mutta maaseutukoulussa sillä oli huomattavasti enemmän merkitystä ja yli kahdellakymmenellä prosentilla maaseutukoulun vastaajista sillä oli paljon tai erittäin paljon merkitystä. Vanhemmat vaikuttivat valintaan kaupunkikoulussa enemmän kuin maaseutukoulussa ja osalla jopa erittäin paljon. Maaseutukoulussa ei kenelläkään ollut tätä vaikutusta.

Opettajilla ei ollut juurikaan merkitystä kumpaisenkaan koulun oppilaisiin. Opinto-ohjaajalla oli hiukan suurempi merkitys kaupunkikoulussa, mutta kaiken kaikkiaan aika merkityksetön osa oli silläkin, koska kummassakin koulussa opinto-ohjaajalla yli yhdeksälläkymmenellä prosentilla ei ollut ollenkaan merkitystä tai vain vähän merkitystä. Oppilaitoksen mainonnalla oli suurempi vaikutus maaseutukoulussa, mutta kaiken kaikkiaan mainonnan osuus oli vähäinen.

Kaikista rakennusalalla opiskelevista yli 85 %:lla vastaajista on omalla halulla alalle ollut erittäin paljon tai paljon merkitystä. . Lisäksi työllisyystilanteella, opiskelupaikan sijainnilla ja palkkauksella on ollut jonkin verran vaikutusta opintolinjan valinnassa.

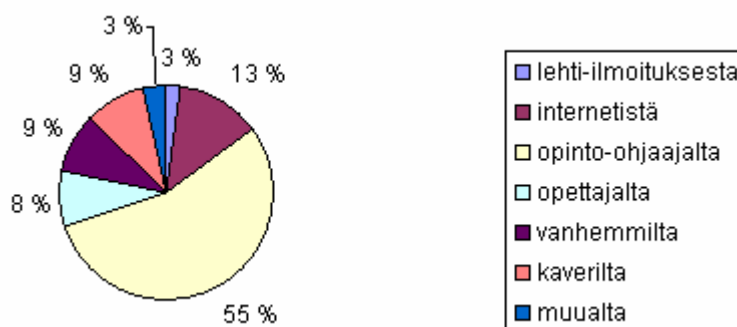
Koulumenestyksellä, ympäristöllä/tuttavilla, kavereilla ja vanhemmilla on ollut jonkin verran merkitystä valintaa tehdessä. Oppilaitoksen mainonnalla, opinto-ohjaajalla ja TET -jaksolla on ollut vähäinen merkitys valinnassa, kun puolestaan opettajalla, lehdistöllä/medialla sekä seurustelulla ei ole ollut sanottavaa merkitystä tai se on ollut lähes olematonta.

Selvitimme mistä opiskelijat ovat saaneet tietoa valitsemastaan ammatista ja opintolinjasta. Opiskelija sai tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja ja kuviossa 14 on esitetty tulokset prosentuaalisesti. Eniten tietoa ammatista/opintolinjasta saatiin opinto-ohjaajalta (46 % vastauksista) ja loput vastauksista jakautuivat muiden lähteiden kesken tasaisemmin.

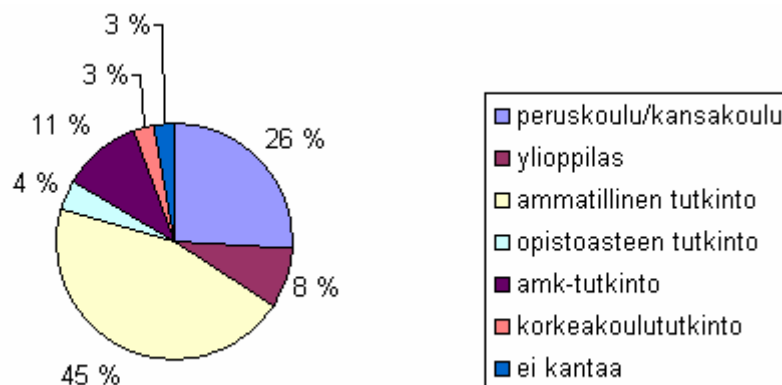
Kuvio 14. Tiedonsaanti ammatista/opintolinjasta, rakennusala.

Oppilaitoksen kannalta on merkityksellistä tietää mistä opiskelijat ovat saaneet tietoa valitsemastaan oppilaitoksesta ja kuviossa 15 on esitetty näitä tietolähteitä. Opiskelijoilla oli tässäkin kohtaa mahdollista valita useita tiedonsaannin lähteitä. Ylivoimaisesti paras tiedonantaja on ollut opinto-ohjaaja, sillä 55 %:sesti tieto on saatu oppilaitoksesta hänen kauttaan.. Lehti-ilmoituksilla on ollut vähäinen merkitys tiedonjakajana, sillä ne ovat tavoittaneet vain 3 % vastaajista. Tasaväkisinä tiedonantajina ovat olleet internet, opettaja, vanhemmat ja kaverit.

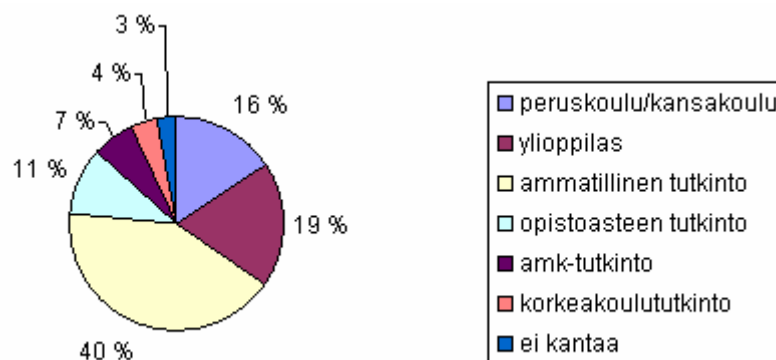
Kuvio 15. Tiedonsaanti oppilaitoksesta, rakennusala.

Kuviosta 16 käy ilmi opiskelijoiden isien opiskelutausta. Pääasiassa isät ovat suorittaneet ammatillisen tutkinnon (45 %). Toiseksi eniten isät ovat peruskoulu/kansakoulutaustaisia (26 %).

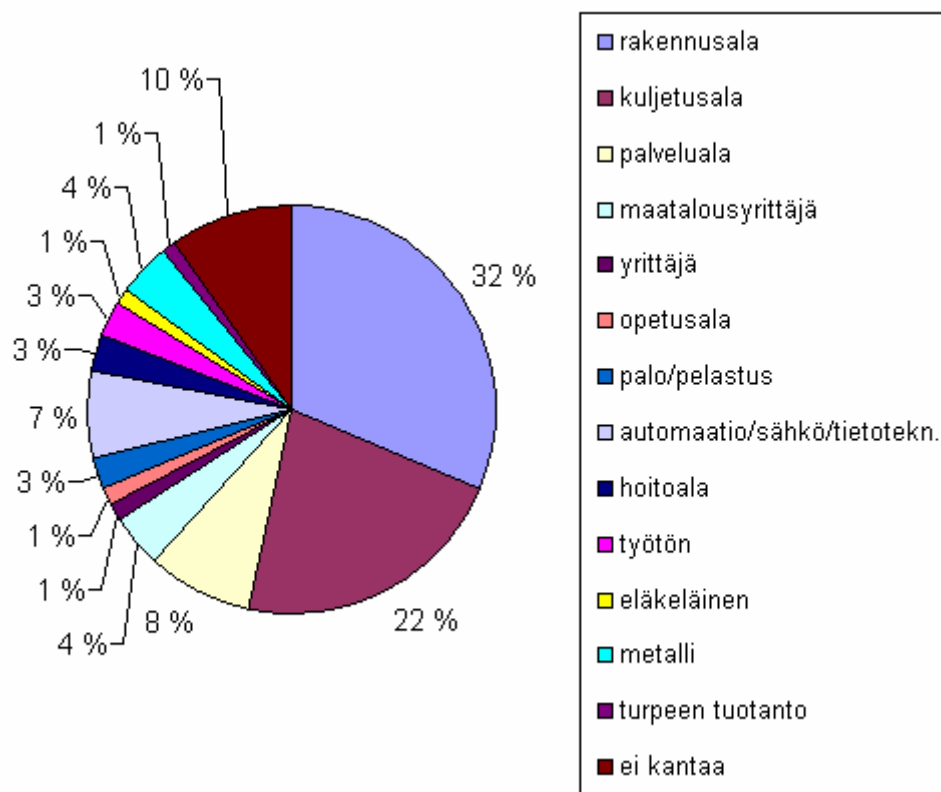
Kuvio 16. Isän opiskelutausta, rakennusala.

Äideillä on samoin pääasiassa ammattikoulututkinto suoritettuna (40 %). Toiseksi eniten on ylioppilastaustaisia äitejä (19 %) ja kolmanneksi eniten on peruskoulu/kansakoulutaustaisia äitejä (16 %). Äitien opiskelutaustat ovat kuviossa 17.

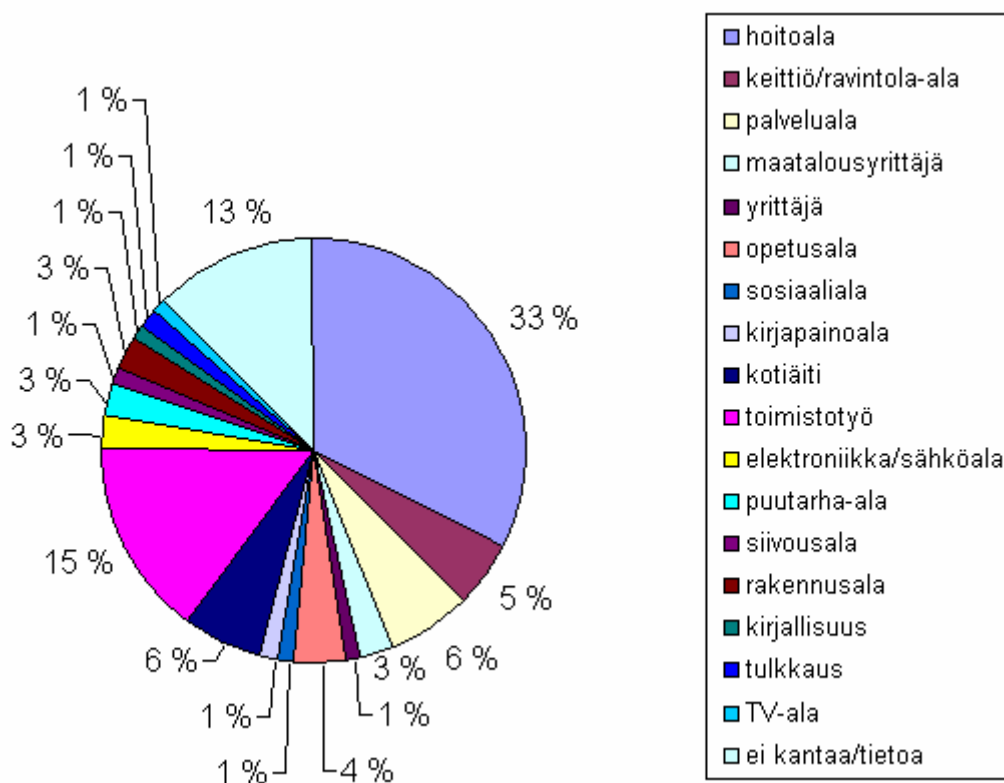
Kuvio 17. Äidin opiskelutausta, rakennusala.

Isien ammatit ovat kuviossa 18. Lähes kolmannes opiskelijoista on valinnut rakennusalan kuten isänsäkin. Viidennes saa toimeentulonsa kuljetusalalta ja 8 % palvelualalta. Peräti 10 % vastaajista ei halunnut kertoa isänsä ammattia.

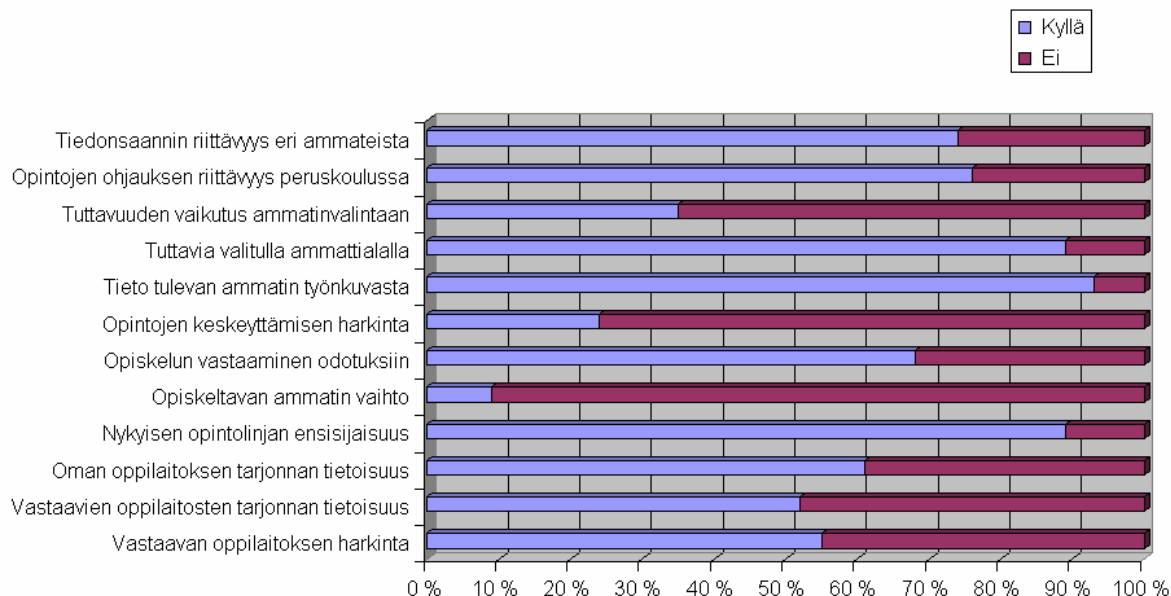
Kuvio 18. Isän ammatti, rakennusala.

Äitien ammatit käyvät ilmi kuvioista 19. Hoitoalalla työskentelee yli kolmannes äideistä ja toimistotöissä heistä työskentelee 15 %. Loppujen äitien ammatit jakautuvat tasaisemmin eri aloille. Yllättäen 13 % vastaajista ei halunnut kertoa myöskään äitinsä ammattia.

Kuvio 19. Äidin ammatti, rakennusala.

Syventävien kysymysten tulokset esitetään kuviossa 20. Taas havaittiin, että vain 68 %:lla opiskelu on vastannut odotuksia ja vastaavasti 24 % vastaajista ilmoitti harkin-neensa opintojen keskeyttämistä. Jos opintoihin ei olla tyytyväisiä, on ilmeisesti melko usein mielessä keskeyttäminen, vaikka muitakin vaihtoehtoja saattaisi olla. Mones-ti esimerkiksi valinnaiset aineet tuovat lisää mielekkyyttä opiskeluun.

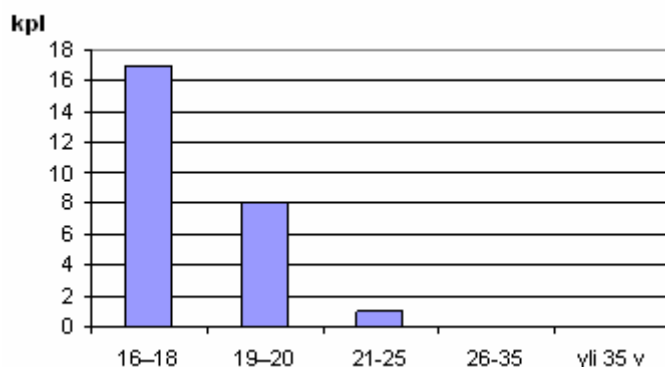

Kuvio 20. Syventävien kysymysten tulokset, rakennusala.

6.3 Sähköala

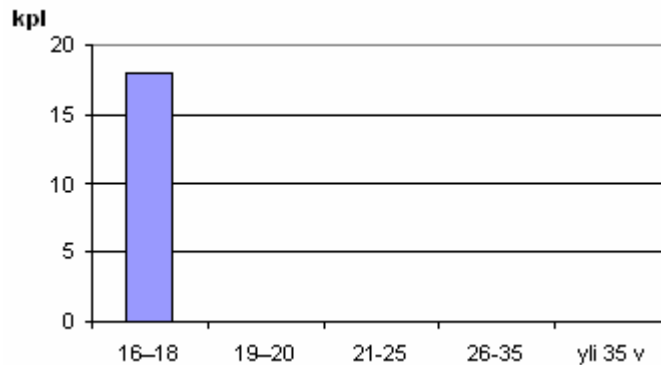
Sähköalalla kyselyitä olemme suorittaneet Ammatti-instituutti Iisakissa neljälle vuosikurssille ja Porin ammattiopistossa sähköalan ensimmäiselle vuosikurssille. Ammatti-instituutti Iisakissa on elektroniikan ammattikoulu ja lukio.

Ammatti-instituutti Iisakissa kyselyyn osallistuneista opiskelijoista oli 24 miestä ja kaksi naisia. 25:llä oli opiskelutaustanaan peruskoulu ja yhdellä oli muu opiskelutausta. Opiskelijoiden ikäjakauma on esitetty kuviossa 21.

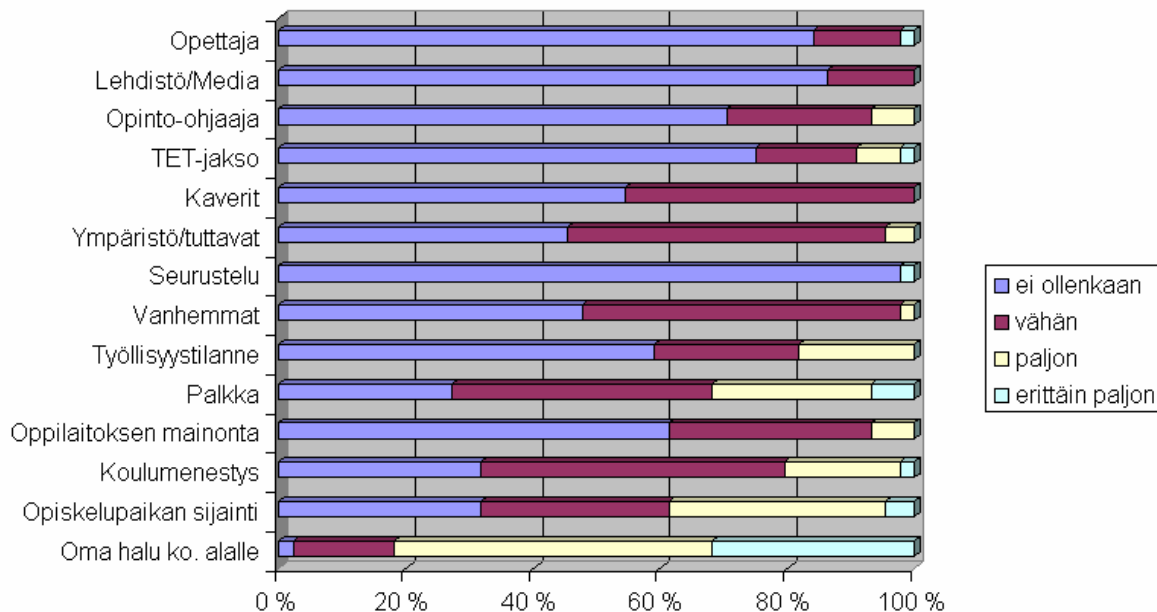
Kuvio 21. Sähköalan opiskelijoiden ikäjakauma, Ammatti-instituutti Iisakki.

Porin ammattiopistossa kaikki kyselyyn osallistuneet opiskelijat, 18 henkilöä, olivat miehiä ja heillä oli opiskelutaustanaan peruskoulu. He olivat kaikki ikävälillä 16 – 18. Opiskelijoiden ikäjakauma on esitetty kuviossa 22.

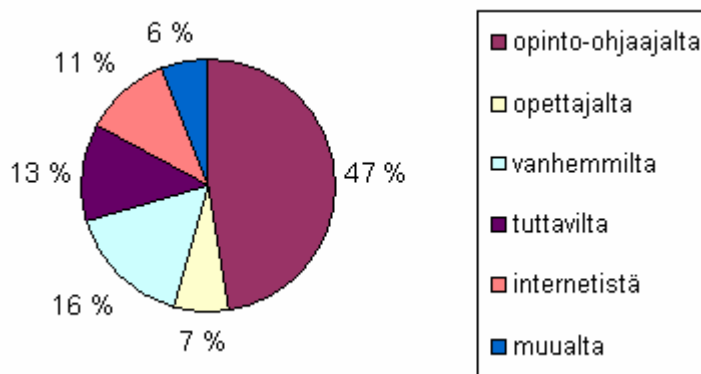
Kuvio 22. Sähköalan opiskelijoiden ikäjakauma, Porin ammattiopisto.

Kun opiskelijoilta kysyttiin, mikä oli vaikuttanut eniten opintolinjan valintaan, tärkein kriteeri oli oma halu sähköalalle, kuten kuvioista 23 voidaan havaita. Yli 80 % kaikista vastaajista kertoi, että oma halu vaikutti paljon tai erittäin paljon opintolinjan valintaan. Muina tärkeinä kriteereinä opiskelijat ovat pitäneet opiskelupaikan sijaintia (39 %), palkkaa (32 %), koulumenestystä (20 %) ja työllisyystilannetta (18 %) kuten taulukosta voidaan laskea. Sen sijaan seurustelu, lehdistö tai media ja opettaja eivät ole yli 90 %:lla ollenkaan vaikuttaneet opintolinjan valintaan. Opiskelijoilla näyttää olevan realistisia ajatuksia, koska työllisyystilanne, palkka ja oma halu ovat painavia tekijöitä omaa uraa rakentaessa. Harmillista on se, että oppilaitoksen sijainti vaikuttaa noin paljon, johtuisikohan opiskelijoiden ikärakenteesta, joka on vielä aika nuorta, jolloin yleensä asutaan vielä lapsuuden kodissa. Oppilaitoksen mainontakaan ei näytellyt suurta roolia, mikä voi merkitä sitä, että mainontaa ei juuri ole ollut tai sitten sitä, että se ei ole ollut tarpeeksi vetoavaa.

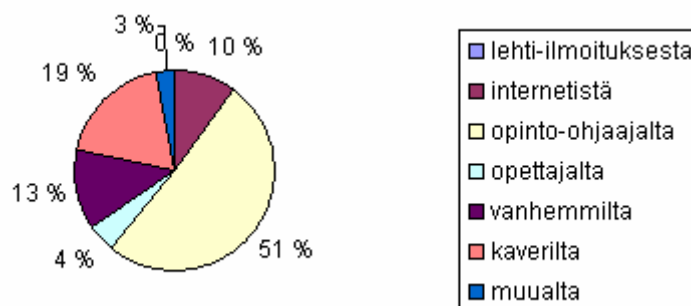
Kuvio 23. Opintolinjan valintaan vaikuttavia tekijöitä, sähköala.

Kysymyksessä ”Mistä olet saanut tiedon ammatista/opintolinjasta?” oli opiskelijoilla mahdollisuus valita useita vastausvaihtoehtoja. Sähköalan opiskelijoilta eniten ääniä oli saanut opinto-ohjaaja. Melkein puolet vastaajista (47 %) oli saanut tietoa ammatista tai opintolinjasta opinto-ohjaajalta, kuten voidaan kuviosta 24 lukea. Olimme kysymyslomaketta tehdessämme kuvitelleet, että tiedonsaanti ammateista ja opintolinjoista voisi nykyään tapahtua enemmän internetin kautta, mutta sitä kautta oli tullut vain 11 % tiedosta. Loput 42 % tiedoista oli saatu ammatista tai opintolinjasta opettajalta, vanhemmilta, tuttavilta tai jostain muusta lähteestä.

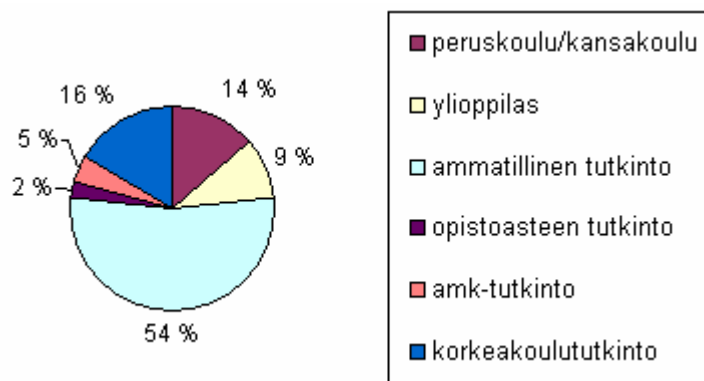
Kuvio 24. Tiedonsaanti ammatista/opintolinjasta, sähköala yhteensä.

Kyselykaavakkeessa oli vielä erikseen kysymys mistä opiskelijat olivat saaneet tiedon oppilaitoksesta. Myös tässä kysymyksessä oli opiskelijalla mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja vastauksessaan. Suurin osa opiskelijoista mainitsi opinto-ohjaajan tiedonlähteeksi (47 %), mikä onkin ymmärrettävää. Kaverien osuus oli myös melko suuri (19 %). Loput vastaajista kertoi saaneensa tiedon oppilaitoksesta internetistä (30 %), opettajalta, vanhemmilta, kavereilta tai muualta. Nämä havainnot löytyvät kuvioista 25.

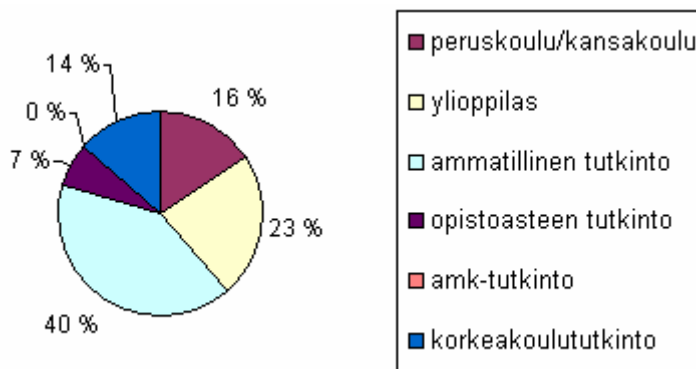

Kuvio 25. Tiedonsaanti oppilaitoksesta, sähköala yhteensä.

Opiskelijoilta kyseltiin isän ja äidin opiskelutaustaa sekä nykyistä ammattia, jotta olisi saatu selville kuinka yleistä on ammatin periytyminen isältä pojalle tai äidiltä tyttarelle. Sähköalalla opiskelevien isillä oli 54 %:lla ammatillinen tutkinto ja äideillä 40 %:lla. Jopa 16 %:lla isistä oli kuitenkin korkeakoulututkinto ja äideillä 14 %:lla. Sähköala näyttäisi tässä olevan poikkeuksellinen. Jos verrataan vanhempien koulutustaustaa kaikilla aloilla yhteensä, isistä vain 8 %:lla ja äideistä 9 %:lla oli korkeakoulututkinto. Vanhempien koulutustason voidaan sähköalalla sanoa jollain tapaa korreloivan lastensa koulutustasoon, vaikkakin tosiaan myös korkeakoulututkinnon suorittaneita vanhempia löytyi paljon. Vanhempien opiskelutaustat näkyvät kuvioista 26 ja 27.

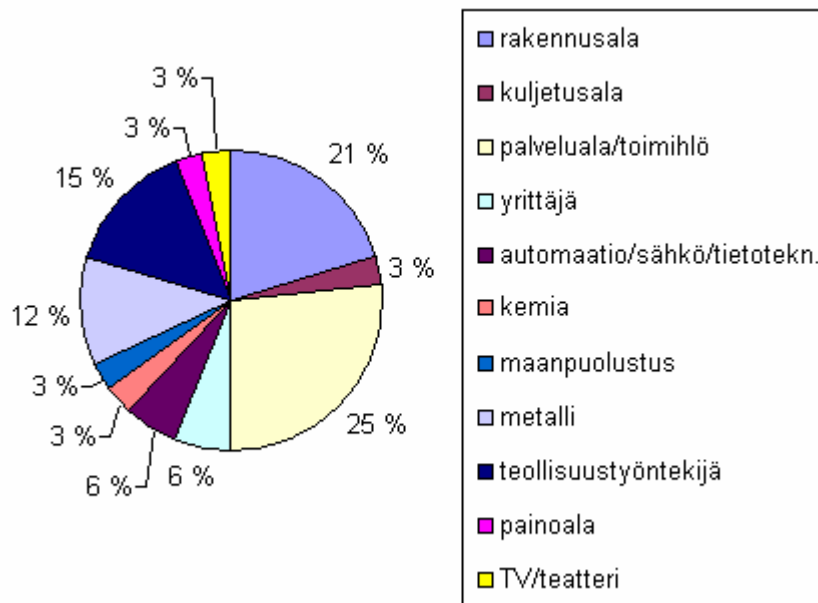

Kuvio 26. Isän opiskelutausta, sähköala yhteensä.

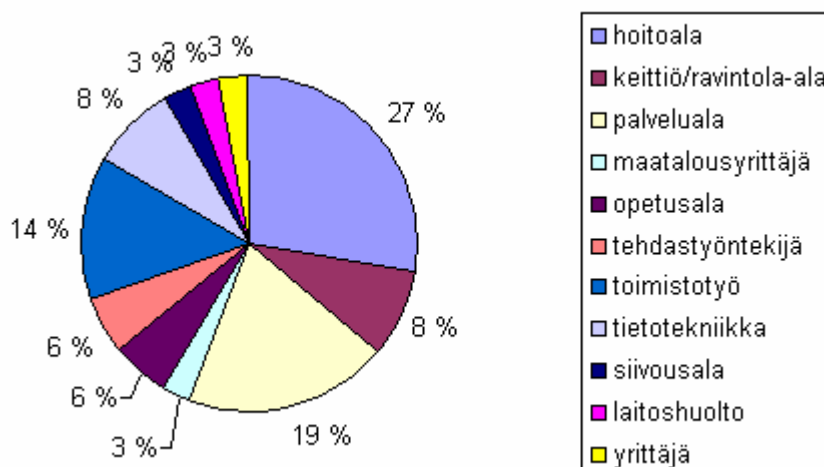
Kuvio 27. Äidin opiskelutausta, sähköala yhteensä.

Opiskelijat kirjoittivat kyselyyn itse isänsä ja äitinsä ammattinimikkeen. Nimikkeiden runsaudesta johtuen isien ammatit jaoteltiin erikseen rakennusalaan, kuljetusalaan, palveluun ja toimihenkilöihin, yrittäjiin, automaatio-, sähkö- ja tietotekniikan aloihin, kemian alaan, maanpuolustusalaan, metallialaan, teollisuustyöntekijöihin, painoalaan ja TV ja teatterialaan. Yllättäen isistä toimi automaatio-, sähkö- ja tietotekniikan alalla vain 2 %. Eli tämän perusteella ammatti ei periydy enää nykypäivänä isältä pojalle. Isien ammatit löytyvät kuviosta 28.

Kuvio 28. Isän ammatti, sähköala yhteensä.

Äitien ammattinimikkeet jaoteltiin hoitoalaan, keittiö- ja ravintola-alaan, palveluun, maatalousyrittäjiin, opetusalaan, tehdastyöntekijöihin, toimistotyöläisiin, tietotekniikan alaan, siivousalaan, laitoshuoltajiin ja yrittäjiin. Suurin osa haastateltujen äideistä työskenteli hoito- ja palvelualoilla (46 %) ja tietotekniikan alalla vain 8 %. Tietotekniikan ala oli ainoa äitien ammattialoista, mikä oli lähelläkään sähköalaa. Koska haastatelluista opiskelijoista suurin osa oli poikia, on vaikea sanoa periytyykö ammatti vielä äidiltä tyttärelle vai ei. Äitien ammattialat löytyvät kuviosta 29.

Kuvio 29. Äidin ammatti, sähköala yhteensä.

Kyselyssä oli lisäksi joukko syventäviä kysymyksiä, ns. kyllä/ei -kysymyksiä, joilla kyseltiin erilaisia opintojen valintoihin liittyviä asioita. Näiden kysymysten vastaukset löytyvät kuviosta 30.

Tulosten perusteella nähdään, että melkein puolet opiskelijoista (43 %) oli harkinnut jotain muuta vastaavaa oppilaitosta hakiessaan opiskelupaikkaa. Samoin yhtä suuri osa oli yleensä tietoinen vastaavien oppilaitosten tarjonnasta. Valitsemansa oppilaitoksen tarjonnasta ilmoitti sentään 73 % olevan tietoisia.

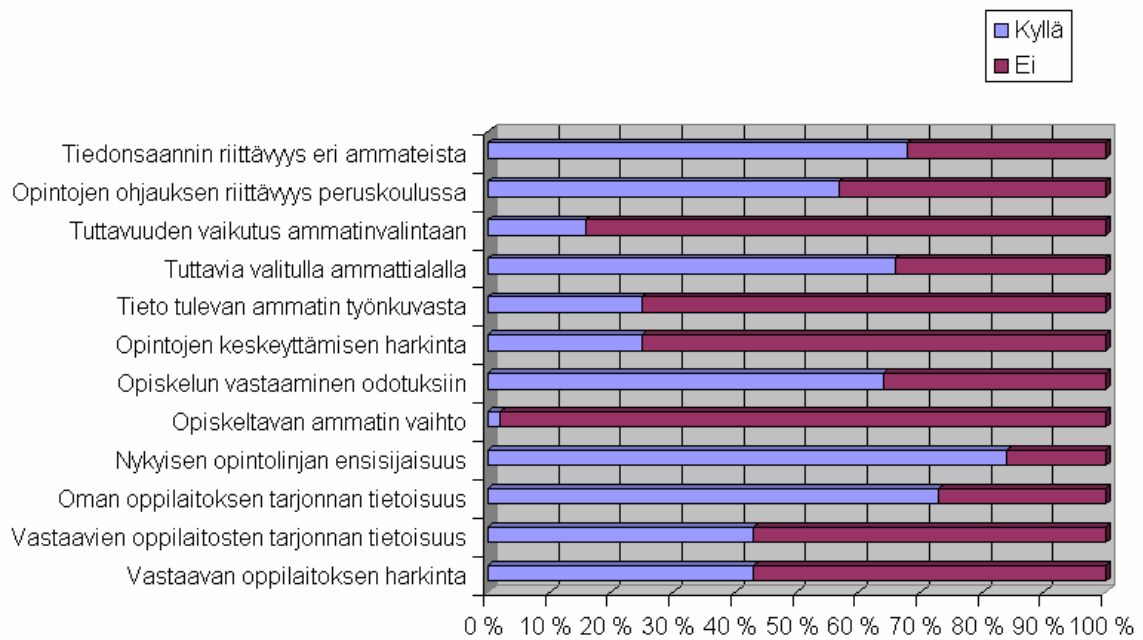
84 % vastaajista opiskelee tällä hetkellä ensisijaisen hakutoiveen mukaisella opintolinjalla ja vain kaksi prosenttia oli vaihtanut opiskelemaansa ammattia.

Yllättäen vain 64 % ilmoitti opiskelun vastaavan odotuksia ja keskeyttämistä harkineitakin oli peräti 25 %.

Koulumaailma näyttää olevan aika erillään työmaailmasta, sillä vain 25 % opiskelijoista kertoi olevansa tietoisia tulevan ammatin työnkuvasta. Tietysti tämä voi myös johtua siitä, että opiskelu on nykyään melko laaja-alaista ja se oma työ voi sitten koskea vain osaa opiskelluista alueista.

66 %:lla vastaajista oli tuttavuutta sähköalalla ja 16 % ilmoittaakin tämän tuttavuuden vaikuttaneen ammatinvalintaan.

Vastaajista 57 % oli sitä mieltä että peruskoulussa annetaan opintojen ohjausta riittävästi ja tiedonsaanti eri ammanteista on 68 %:n mielestä riittävää.

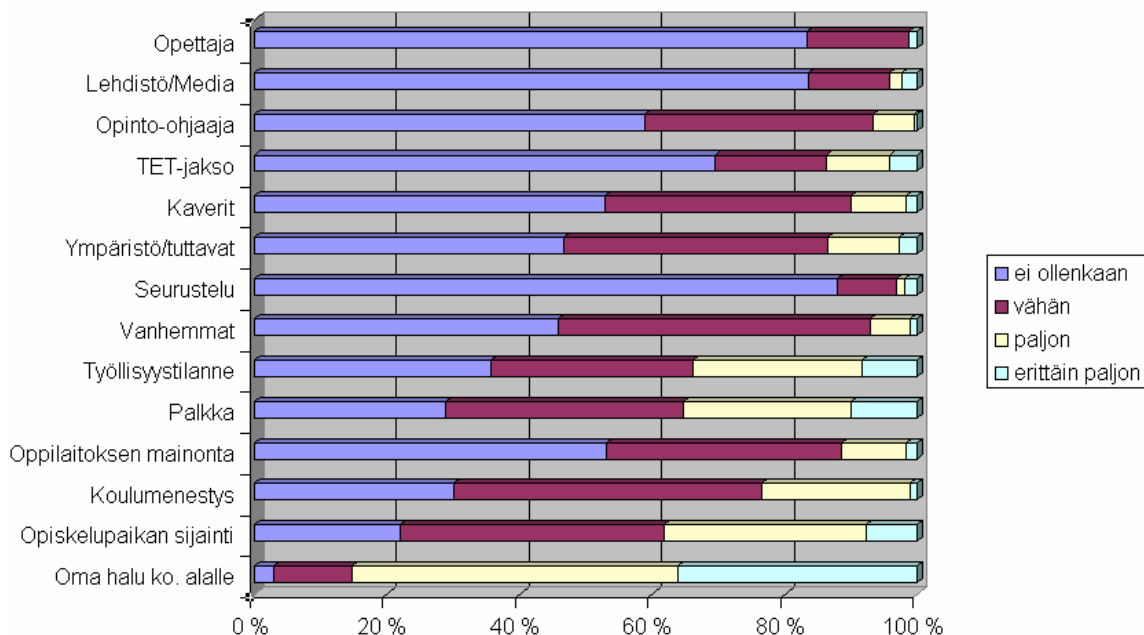

Kuvio 30. Syventävien kysymysten tulokset, sähköala yhteensä.

6.4 Alat yhteensä

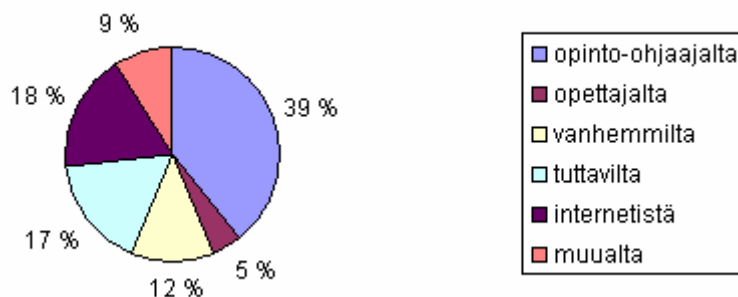
Edellä kuvasimme eri ammattialojen osalta tutkimuksemme tuloksia ja jäljempänä ovat vuorossa niistä tehty yhteenveto, jota ei voida kuitenkaan pitää eri alojen keskiarvona, koska eri ammattialoilta on tutkimukseemme osallistunut hyvinkin erilaisia määriä opiskelijoita. Rakennusala edustaa suurinta joukkoa, koska yli puolet vastaajista on ko. alan opiskelijoita.

Opintolinjan valintaan vaikuttavia tekijöitä on esitetty kuviossa 31. Eniten ammatinvalintaan vaikuttaa oma halu alalle ja vähiten on merkitystä seurustelulla.

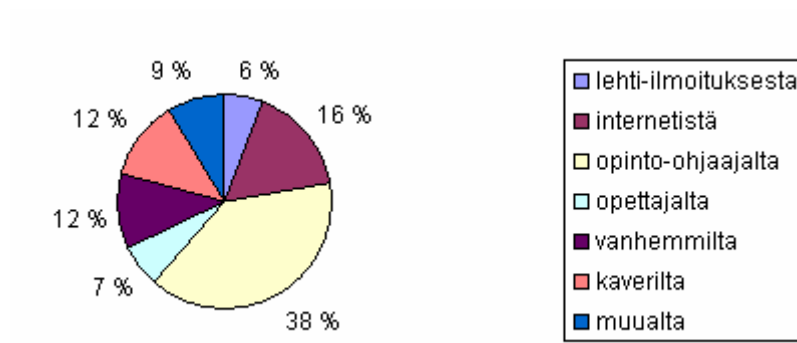
Kuvio 31. Opintolinjan valintaan vaikuttavia tekijöitä, tutkitut alat yhteensä.

Opiskelijoiden tiedonsaantia ammatista/opintolinjasta esitetään graafisesti kuviossa 32. Suurimmat tiedonlähteet (yhteensä 57 %) olivat opinto-ohjaaja ja internet.

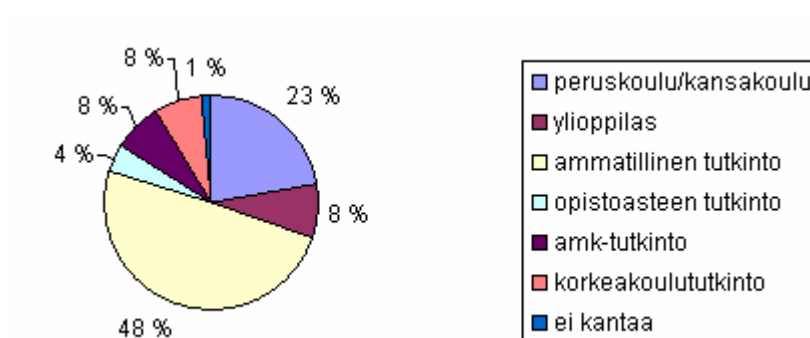
Kuvio 32. Tiedonsaanti ammatista/opintolinjasta, tutkitut alat yhteensä.

Opiskelijoiden tiedonsaantia oppilaitoksesta esitetään kuviossa 33. Edelleen suurimpina tietolähteinä olivat opinto-ohjaaja ja internet (yhteensä 54 %), mutta tieto oppilaitoksesta saatiin usein myös kaverilta tai vanhemmilta.

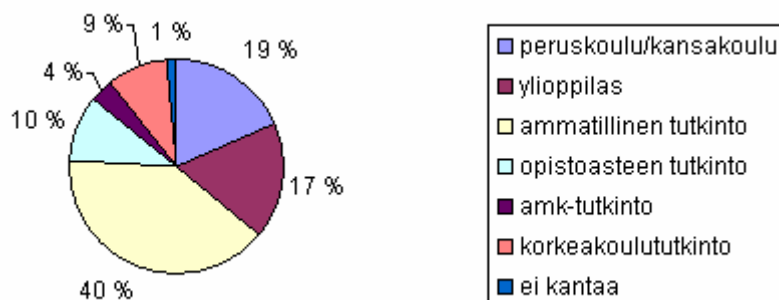
Kuvio 33. Tiedonsaanti oppilaitoksesta, tutkitut alat yhteensä.

Isien opiskelutaustoja on kuvattu kuviossa 34. Melkein puolella vastaajien isistä on ammattikoulutasoinen tutkinto ja vajaalla neljänneksellä peruskoulu/kansakoulutausta.

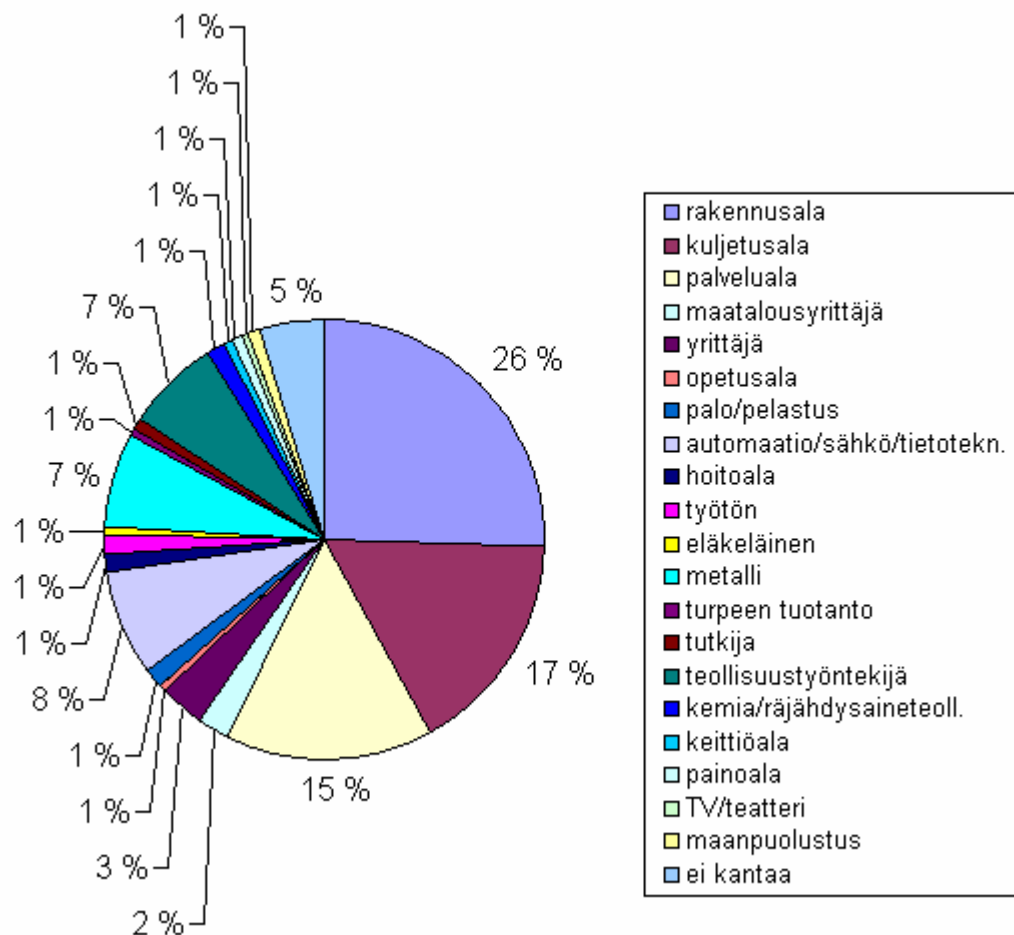
Kuvio 34. Isän opiskelutausta, tutkitut alat yhteensä.

Äideistä 40 %:lla on ammattikoulutasoinen tutkinto, 19 %:lla on peruskoulu/kansakoulu opiskelutausta ja 17 %:lla on ylioppilastutkinto. Loppujen äitien tutkinnot jakautuivat melko tasaisesti opistoasteen, amk-tutkinnon ja korkeakoulututkinnon kesken. Äitien opiskelutaustat käyvät selville kuviosta 35.

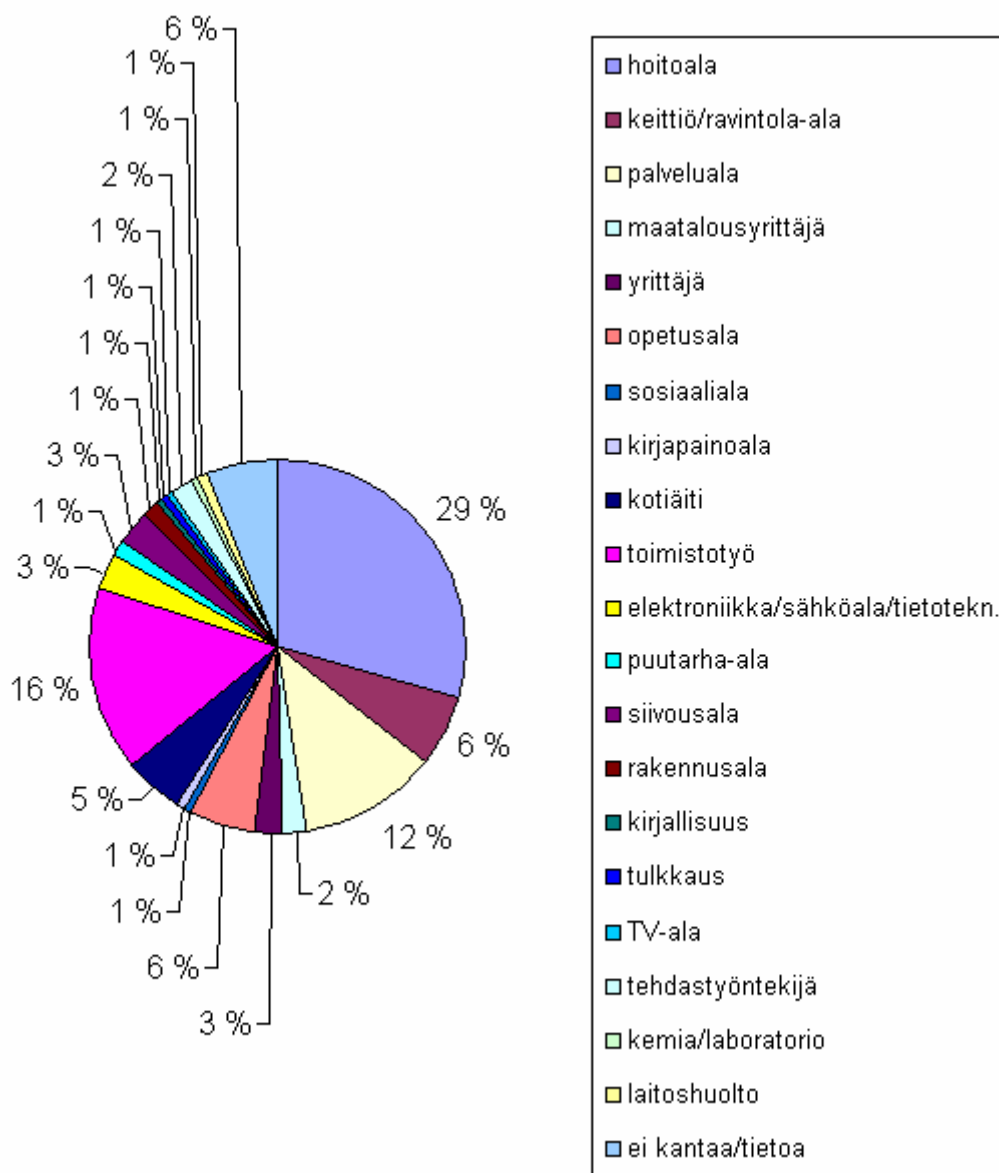
Kuvio 35. Äidin opiskelutausta, tutkitut alat yhteensä.

Isät saavat pääasiassa toimeentulonsa rakennusalalta (26 %), kuljetusalalta (17 %) ja palvelualalta (15 %). Loppujen isien ammatit jakautuivat mitä erilaisimmille aloille teatterialalta maanpuolustukseen. Ammatit ilmenevät graafisesta kuvioista 36.

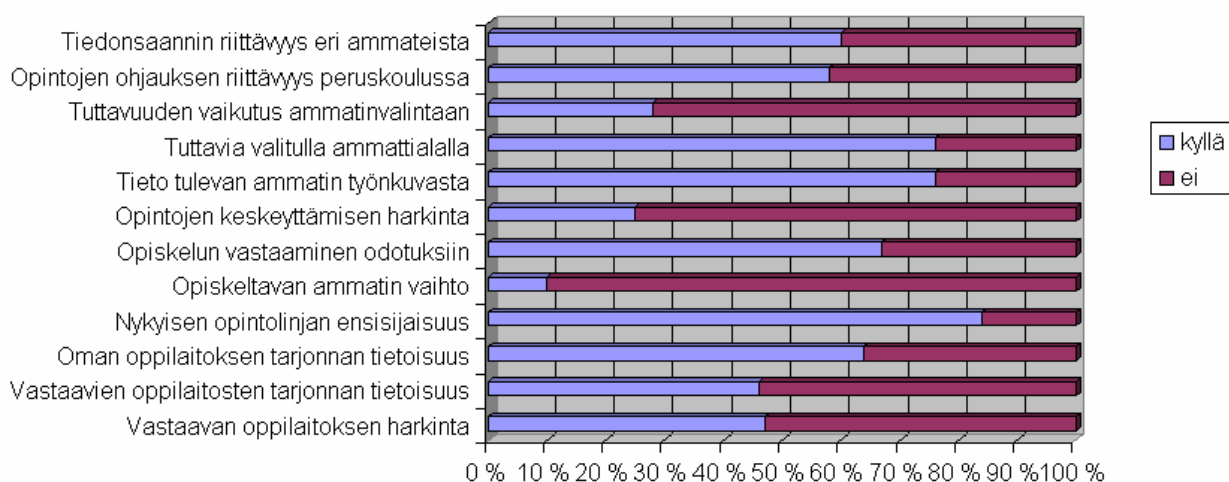
Kuvio 36. Isän ammatti, tutkitut alat yhteensä.

Äitien ammateista nousevat selvästi muita edelle hoitoala (29 %), toimistotyöt (16 %) ja palveluala (12 %). Loppujen äitien ammatit jakautuvat laajasti muille aloille. Äitien ammatit ovat kuviossa 37.

Kuvio 37. Äidin ammatti, tutkitut alat yhteensä.

Syventävien kysymysten vastaukset ovat kuviossa 38. Mielenkiintoista vastauksissa oli se, että yli 40 % vastaajista oli sitä mieltä, että ei ollut saanut riittävästi tietoa eri ammateista. Ja vielä suurempi osa vastaajista oli sitä mieltä, että opintojen ohjaus ei ole riittävää peruskoulussa. Opiskelu ei vastannut odotuksia yli 30 %:lla vastaajista, mutta silti vain hiukan yli 20 % oli harkinnut opintojen keskeyttämistä.

Kuvio 38. Syventävien kysymysten tulokset, tutkitut alat yhteensä.

7 HAASTATTELUT

Syvähaastatteluissa haastattelimme tutkimuksessa mukana olevien ammattialojen yhtä laboranttiopiskelijaa ja kolmea sellaista henkilöä, jotka ovat jo valmistuneet kyseisistä ammattialoista ja toimivat jo työelämässä tai opiskelevat muuta ammattia. Haastattelut suoritettiin syksyn 2006 aikana. Haastatteluissa haluttiin selvittää, mitkä seikat vaikuttivat heidän opintosuuntauksensa valintaan, miten paljon he saivat tietoa ammatinvalintaan vaikuttavista asioista ja millaista ohjausta he olisivat toivoneet saavansa ennen yhteishakuvaihetta.

7.1 Haastattelu 1

Mikko, 17 -vuotias laboranttiopiskelija. 2. vuosikurssi.

Ylä-asteella Mikko menestyi hyvin koulussa. Hän hakeutui työelämään tutustumisjaksoilla (TET-jaksoilla) kahteen eri vesilaboratorioon. TET-paikkojen valintaan vaikutti se, että kemia ja fysiikka olivat olleet mieleisiä aineita koulussa.

Mikko sai hyvän päästötodistuksen yläasteelta ja olisi halunnut hakea ehdottomasti lukioon niin kuin hänen parhaat ystävänsäkin. Mikko ei saanut oikeastaan mitään kannustusta tai tietoa opiskelumahdollisuuksista ylä-asteella. Hän muistelee, että hän sai jonkin esitteen juuri siitä oppilaitoksesta, missä hän nykyään opiskelee.

Mikon vanhemmat patistivat Mikon kuitenkin ammattikouluun, että hän pääsisi työelämään aikaisemmin. Vanhemmat arvelivat myös, että Mikko ei pärjäisi lukiossa, koska hän ei juuri koskaan tehnyt yläasteella koulutehtäviä kotona.

Mikko valitsi ammattikoulussa laboratorioalan, koska siihen sisältyi kemian ja fysiikan opintoja. Opiskelupaikan valitsemiseen vaikutti myös se, että kyseisessä oppilaitoksessa oli mahdollista suorittaa lukio-opintoja ja saada ns. kaksoistutkinto.

Lukio-opintoja hän ei pystynyt suorittamaan kuitenkaan täysimääräisenä kyseisessä ammattikoulussa, joten hän kävi koulupäivän jälkeen jonkin aikaa iltalukiassa suorittamassa puuttuvia aineita. Se kävi kuitenkin liian raskaaksi, koska koulupäivät venyivät aina aamu kahdeksasta iltayhdeksään.

Noin puolen vuoden jälkeen Mikko jäi ammattikoulusta pois joksikin aikaa ja ajatteli keskeyttää opinnot ja vaihtaa laboranttikoulutuksen lukio-opintoihin. Vanhemmat saivat Mikon kuitenkin palaamaan opintojensa pariin. Mikon luokalta enemmistö on keskeyttänyt opintonsa ja Mikon mukaan yksi syy saattaa olla eräs opettaja, jonka tunnit ovat erittäin ikäviä ja hänen tunneillaan ei opi mitään. Kyseinen opettaja vie tavallaan opiskelijoiden opiskeluhaluun.

Opiskelu ammattikoulussa tuntuu Mikolle vähän turhauttavalta ja hän haluaa suorittaa jatkossa vaativamman koulutuksen. Hän aikoo käydä nyt kesken olevan laboranttikoulutuksen loppuun ja hakea sitten teknilliseen yliopistoon, jossa jatkaisi kemian ja fyysiikan opintoja vähän syvemmälle.

Mikko olisi toivonut saavansa huomattavasti enemmän tietoa opinto-ohjaajalta siitä, minkälainen taso ammattikoulussa on. Lisäksi opinto-ohjaaja olisi voinut keskustella hänen vanhempiensä kanssa ja suositella, että Mikolle olisi ollut parempi vaihtoehto lukio, koska hän oli erittäin hyvä oppilas.

7.2 Haastattelu 2

Sirkka-Liisa, 36 -vuotias laborantti. Valmistunut keväällä 1990.

Peruskoulussa Sirkka-Liisalla oli jonkin verran opintojen ohjausta. Opinto-ohjaaja kertoi eri ammateista, mutta laboranttikoulutuksesta hän ei ollut kertonut. He kävivät tutustumassa muutamiin ammattikouluihin ja Sirkka-Liisa kävi ainakin kotitalouspuolen oppilaitoksessa tutustumiskäynnillä.

Varsinaisen opintosuuntauksen valinnan hän teki opinto-oppaan pohjalta. Siinä olevassa ammattilistassa juuri kemian laborantti vaikutti mielenkiintoiselta. Hän haki lähimpään oppilaitokseen, missä oli laboranttikoulutusta. Sirkka-Liisa pääsi heti ha-

luumaansa opiskelupaikkaan. Opiskelu tuntui melko mielenkiintoiselta ja hän selvitti laboranttiopinnot hyvällä menestyksellä.

Valmistuttuaan keväällä laborantiksi, hän pääsi heti seuraavana kesänä kesätöihin erääseen vesilaboratorioon. Sen jälkeen hän oli pari kuukautta ilman töitä, mutta sitten hän pääsi töihin toiseen vesilaboratorioon. Sieltä hän siirtyi ensimmäiseen vakinaiseen työpaikkaansa - teknilliseen oppilaitokseen, jossa hän toimi laboratoriomestarina. Laboratoriomestarina hän toimi yli kymmenen vuotta. Sieltä hän vaihtoi nykyiseen työpaikkaansa lähinnä työmatkan pituuden takia. Tällä hetkellä hän toimii fysikaaliossa laboratoriossa laboranttina.

Sirkka-Liisan mielestä laboranttikoulutuksesta on ollut paljon hyötyä työelämässä ja koulutus vastasi käytännön tarpeita. Ammatti ei ole unelma-ammatti, mutta hän ei osaa sanoa, mikä olisi ollut parempi vaihtoehto. Sirkka-Liisan mielestä jo peruskoulussa pitäisi enemmän kartoittaa opiskelijan ominaisuuksia ja kiinnostuksen kohteita, ettei hän joutuisi valitsemaan ammattia suoraan opinto-oppaan kuvausten perusteella, kuten hän aikoinaan teki.

7.3 Haastattelu 3

Rami, 19 -vuotias talonrakentaja. Valmistunut keväällä 2006.

Ramin opiskelutaustana on peruskoulun oppimäärän suoritus ennen talonrakentajan tutkinnon suorittamista. Ramilla on ollut hyvä koulumenestys ja hän on päässyt ensisijaisesti haluamalleen alalle. Oman halun ja opiskelumenestyksen lisäksi hänellä on vaikuttanut opintolinjan valinnassa paljon vanhemmat, tuttavat ja palkkaus sekä erityisen paljon opiskelupaikan sijainti ja työelämään tutustumisjakso. Työllisyystilanteella ja kavereilla oli vähän merkitystä ja opinto-ohjaajalla, opettajalla, seurustelulla, medialla ja oppilaitoksen mainonnalla ei ollut merkitystä.

Tietoa hän on saanut ammatista vanhemmilta, tuttavilta ja työhön tutustumisjaksoilta yläasteella. Oppilaitoksesta hänellä on ollut tietoa itsellään.

Ramilla on isä, vaari ja tuttavilla kyseisellä ammattialalla ja se on vaikuttanut hänen ammattinsa valintaansa. Vaikka koulussa ei ole ollutkaan hänen mielestään riittävästi opintojen ohjausta, on hänellä ollut riittävästi tietoa valitsemastaan ammatista ja se onkin ymmärrettävää, koska hänen lähiomaisensa työskentelevät talon rakentajina. Hän olisi kuitenkin toivonut enemmän tietoutta eri ammateista ja niihin kouluttautumisesta jo peruskoulussa.

Ramilla oli siis talonrakentajan linja ensimmäisenä vaihtoehtona, mutta se ei vastannut hänen opiskelulle asettamiaan odotuksia. Hän ei harkinnut opintojen keskeyttämistä, eikä ammatin vaihtoa. Kouluvaihtoehtoja harkitessaan hänellä oli myös muita vaihtoehtoja harkinnassa ja hän oli tietoinen muiden oppilaitosten vastaavista koulutustarjonnista.

Isällä on opiskelutaustana vastaava tutkinto ja samoin isänisä on tehnyt leipätyönsä talon rakentajana ja hänellä on ollut oma pienimuotoinen yritys. Äidin opiskelutaustana on ylioppilastutkinto ja hän työskentelee kutojana ja työn opettajana.

Tällä hetkellä Rami on tyytyväinen ammatinvalintaansa ja hänellä on ollut koulun jälkeen töitä ensin kesämökin saneeraustyömaalla, sitten omakotitalon rakennustyömaalla. Nyt hänellä on isän ja vaarin ohjauksessa oma varastotyömaa, jonka hän on tehnyt alusta asti itse isän hieman avustaessa kahden työpanosta vaativissa työvaiheissa. Ramilla on suu hymyssä, kun saa tehdä työtä mistä pitää ja kelitkin ovat nyt olleet aika suotuisat. Tammikuussa koittaa armeija ja näkymät ovat senkin jälkeen valoisat.

7.4 Haastattelu 4

Antti, 20 -vuotias elektroniikka-asentaja. Valmistunut keväällä 2005.

Antilla oli hyvä koulumenestys ja hän pääsi ensisijaisesti haluamalleen alalle. Hän menestyi hyvin myös ammattikoulussa ja sai siellä stipendejä. Hänellä oli työpaikka jo ennen koulun loppumista ja sen piti jatkua myös armeijan jälkeen, mutta yrityksessä tapahtui muutoksia hänen armeijassa oloikanaan ja työpaikkaa ei sitten enää ollutkaan, kun armeija päättyi.

Antti ei jäänyt työpaikkoja odottelemaan, vaan tarttui heti eteen tulleeseen tilaisuuteen, jossa hän lähti kouluttautumaan toiseen ammattiin oppisopimuskoulutuksen kautta. Koska hän oli jo suorittanut ammattikoulun menestyksekkäästi, hänen ei tarvitse enää suorittaa kuin uuteen ammattiin tarvittavat ammattiopinnot – ei siis yleisaineita.

Hän on erittäin tyytyväinen ammatinvalinnan muutokseen ja hän on sekä kiinnostunut että erityisen motivoitunut. Uusi ammatti on sama kuin hänen isällään ja hän on isän osittain omistamassa yrityksessä oppisopimuksella. Huvittavaa tilanteessa on se, että hänen ennen armeijaan menoa ollut työnantajansa on alkanut ”vikittelemään” takaisin töihin. Antti on alustavasti sopinut, että hän voi tehdä ns. keikkaa nykyisen työnantajansa laskuttaessa tehdyistä keikkatyötunneista.

8 TULOSTEN ANALYSOINTIA

Tässä kappaleessa analysoidaan kootusti koko kyselytutkimuksen tulokset ja haastattelut.

8.1 Opintolinjan valintaan vaikuttavat tekijät

Opintolinjan valintaan vaikuttavia tekijöitä kartoitimme neljällätoista kysymyksellä, joiden sisältämien asioiden harkitsimme olevan keskeisimpiä valintaan vaikuttavia tekijöitä. Vaikuttavuusastetta pyysimme arvioimaan neljällä eri asteella, jotka olivat seuraavat: ei ollenkaan vaikutusta, vähän vaikutusta, paljon vaikutusta ja erittäin paljon vaikutusta.

Yhteinen piirre kaikilla aloilla oli se, että oma halu oli suurimmalla osalla tutkimukseen osallistuneista pääasiallisin valinnan peruste, mikä on erittäin hyvä asia. Myös opiskelupaikan sijainti, alan palkkaus ja työllisyystilanne olivat merkittäviä opintolinjaa valittaessa. Opiskelijat ovat ehkä vielä liian nuoria muuttamaan pois lapsuudenkodistaan. Edellä mainitut asiat ovat itse asiassa olleet päällimmäisinä alanvalintaperusteina vuosikymmenien ajan.

Vanhemmilla, opinto-ohjaajilla, TET-jaksolla ja opettajilla ei ollut juurikaan vaikutusta opintolinjan valintaan. Ilmeisesti vanhempia ei kiinnosta ohjata jälkikasvuun tai sitten nuoret ovat siinä iässä, että he eivät kuuntele vanhempiaan. TET-jakso ei tunnu palvelevan tarkoitustaan, koska harjoittelupaikkoja saa vain harvoilta aloilta. Nuoria eniten kiinnostavat alat eivät ilmeisesti harjoittelijoita ota.

8.2 Tiedonsaanti valitusta opintolinjasta

Näyttäisi siltä, että opettajien osuus tiedonsaannin jakajina eri ammattialoista on yllättävän vähäinen. Eri ammattien esittely näyttää jääneen suurimmalta osin opinto-ohjaajien vastuulle.

Kaikissa kolmessa tutkimuksessamme mukana olevilla opiskelualoilla saatiin eniten tietoa ammatista ja opintolinjasta opinnohjaajan, internetin ja tuttavien kautta. Edellä mainitut kolme tiedonlähdettä oli kaikkien kolmen eri opiskelualan neljän parhaan kärkijälistässä.

Rakennusalalla ja sähköalalla oli opinto-ohjaaja selvästi paras tietolähde, sillä lähes puolet vastaajista ilmoitti saaneensa tiedon hänen kauttaan. Rakennusalalla oli tuttavien kautta saatu myös paljon tietoa ammatista. Sähköalalla taas vanhempien osuus oli yllättävän suuri.

Hieman erisuuntaisia tuloksia tuli tiedonsaannista laboratorioalalta, jossa se oli jakautunut tasaisemmin. Siellä paras tietoväylä oli internet. Sitten seuraavina tulivat: muualta, opinto-ohjaaja ja tuttavat. Muualta kohdassa oli tietoa saatu lähinnä lehtien ja esitteiden kautta. Laboratorioalan opiskelijoista osa oli jo opiskelemissa toista ammattia tai olivat ennestään ylioppilaita, joten siksi he eivät enää ehkä olleet niin paljon tekemisissä opinto-ohjaajan kanssa ennen opintolinjan valintaa.

8.3 Tiedonsaanti valitusta oppilaitoksesta

Oppilaitoksen valintaan vaikuttavat tekijät näyttävät vaihtelevan merkittävästi, kun verrataan erikseen tutkittuja aloja yhteiseen tulokseen. Yhteistuloksissa eniten vaikutusta oppilaitoksen valintaan on opinto-ohjaajalla. Seuraavina tulevat internet, vanhemmat ja kaverit. Lehti-ilmoituksilla, opettajalla ja muilla tiedon lähteillä on vain pienin merkitys tiedonlähteenä.

Laboratorioalalla suurimpana tiedonlähteenä on internet. Seuraavina tulevat muut tiedonlähteet, lehti-ilmoitukset ja kaverit. Opettaja ja vanhemmat jäävät pienimmiksi tiedonsaanti paikoiksi. Tämä selittyy sillä, että laboratorioala on kuitenkin vielä nuori ja pieni alana Suomessa, että tietoa oppilaitoksista on tarjolla vain mediassa.

Rakennusalalla opinto-ohjaaja on suurin vaikuttaja tiedonsaantiin. Seuraavaksi eniten tietoa saadaan internetistä, kavereilta, vanhemmilta ja opettajalta. Sen sijaan lehti-

ilmoituksilla ja muilla tiedon lähteillä ei ole kovinkaan suurta merkitystä varsinaisina tiedonlähteinä, ei ainakaan nuorille itselleen. Rakennusala on yksi vanhimmista aloista Suomessa, joten tietoa oppilaitoksista on varsin hyvin saatavilla helposti henkilö-kommunikoinnin välityksellä, eikä tietoa tarvitse siten hakea juurikaan mediasta.

Sähköalalla suurin vaikuttaja on opinto-ohjaaja. Toiseksi suurin vaikuttaja oppilaitosta valittaessa oli kaverit. Lehti-ilmoituksilla ei tunnu olevan juuri minkäänlaista merkitystä. Yllättävää sinänsä sähköpuolella on se, että internetillä on vain pieni merkitys oppilaitoksen valinnassa. Muilta osin tietoa oppilaitoksista tulee samoista paikoista kuin rakennusalan valinnoille.

8.4 Ammatinvalinnan onnistuminen

Pääosin vaikuttaa sille, että ammatinvalinta on onnistunut ja keskeytysten harkinta on varsin vähäistä lukuun ottamatta Pirkanmaan Taitokeskuksen erästä ryhmää, jonka opintojen keskeyttämisen harkintaprosentti on varsin korkea. Samalla se nostaa myös kokonaistilastoa suhteellisen paljon. Kyseisen ryhmän osalta tulisi oppilaitoksen reagoida tilanteeseen selvittämällä mitkä ovat syyt taustalla. Tämä siksi, että vastaavaa ei pääsisi tapahtumaan tulevaisuudessa. Huolestuttavaa on myös saman ryhmän osalta se, että he ovat pääosin sitä mieltä, että opiskelu ei ole vastannut odotuksia. Tämä ker- tonee osaltaan ainakin yhden, opintojen keskeytyksen harkintaan johtaneista syistä.

Kuten edellä on todettukin, muiden tutkittavien ryhmien osalta pääosin ammatinvalinta on onnistunut ja siihen on mitä todennäköisimmin vaikuttanut se, että suurin osa tutkimukseen osallistuneista on saanut valita ammatin, johon on ollut itsellä halu kouluttautua.

8.5 Vanhempien opiskelu- ja ammattitaustan vaikutus

Vanhempien opiskelutaustalla on varsin suuri merkitys opiskelijoiden opintolinjan valintaan. Äideistä 59 %:lla oli ammattikoulu- tai perus-/kansakoulutausta. Isistä vielä useammat olivat käyneet ammattikoulun tai perus-/kansakoulun, sillä heistä oli 71 %

ammattikoulu- tai perus-/kansakoulutaustaisia. Äideistä oli useampi suorittanut ylioppilastutkinnon kuin isistä. Eli reilusti yli puolella haastatelluista koulutustason voidaan sanoa ”periytyvän” isältä pojalle.

Vanhempien ammattien sen sijaan voidaan sanoa periytyneen isiltä pojille ainoastaan rakennusalalla, muilla ammattialoilla ei ollut sanottavammin merkitystä vanhempien ammateilla. Myös haastattelemillamme Ramilla ja Antilla oli ammatti periytynyt isältä pojalle.

Isien pääasiallisimmat ammatit olivat rakennus- ja kuljetusala sekä kolmantena palveluala. Äideillä ammattina pääasiassa oli hoitoala ja seuraavina olivat toimistotyöt, sekä palveluala.

8.6 Haastattelut

Haastattelimme neljää eri henkilöä tarkemmin siitä, mitkä tekijät olivat vaikuttaneet heidän opintolinjan valintaan, miten he olivat päätyneet opiskelemaan kyseiselle opintolinjalle ja mistä he saivat tiedon alasta.

Haastatteluissa oli mukana toisella vuosikurssilla laborantiksi opiskeleva 17-vuotias Mikko ja 36-vuotias Sirkka-Liisa, joka on valmistunut laborantiksi vuonna 1990 ja työskentelee tällä hetkellä ammattiaan vastaavassa työtehtävässä.

Lisäksi haastattelimme 19-vuotiasta Ramia, joka oli valmistunut talonrakentajaksi vuonna 2006 ja 20-vuotiasta Anttia, joka oli valmistunut elektroniikka-asentajaksi vuonna 2005.

Laboratorioalan haastatteluissa selvisi, että laboratorioala on yksi niistä vähemmän tunnetuista ammateista ja opinnonohjaaja ei ollut kertonut laborantin ammatista ollenkaan. Mikon ammattikouluun menoon oli voimakkaasti vaikuttaneet hänen vanhemmat ja se saattaa olla yksi syy, miksi hän koki olevansa vähän väärässä paikassa opiskelemassa. Mikko oli saanut tiedon valitsemastaan opintolinjasta koulun esitteestä.

Sirkka-Liisa oli puolestaan löytänyt mielenkiintoiselta vaikuttaneen opiskelualan opinto-oppaasta.

Molemmat olisivat toivoneet saavansa enemmän tietoa eri ammateista jo peruskoulussa esim. opinto-ohjaajan kautta. Lisäksi haastatteluista tuli esiin se, että opiskelijan ominaisuuksia, mielenkiinnonkohteita olisi hyvä kartoittaa hyvissä ajoin ennen yhteisvalintatilannetta.

19-vuotiaalla Ramilla oli oma halu alalle ollut suurin vaikuttaja ammatinvalintaan, mutta hän mainitsi myös vanhemmat, tuttavat ja palkkauksen olleen suuria vaikuttajia valintatilanteessa. Lisäksi hän oli päässyt tutustumaan valitsemaansa alaan jo TET-jaksolla. Ramilla oli isä myös samalla alalla töissä eli hänen kohdallaan oli ammatti periytynyt ”isältä pojalle”.

20-vuotias Antti oli opiskellut toisen ammatin, koska ei päässyt heti töihin aiemmin opiskelemalleen alalle. Hänelläkin uusi ammatti oli sama kuin isällä.

Yhteenvedona näistä haastatteluista voisi sanoa, että niissä nousi esille samat asiat mitkä tulivat esille kyselytutkimuksessamme. Toivottiin huomattavasti enemmän ohjausta ammatinvalintaan peruskoulussa. Kaikki haastateltavat olivat päässeet ensisijaisena valintana olleeseen opiskelupaikkaan. Näissä haastatteluissa pojilla näytti ammatti periytyvän isältä pojalle, mutta tätä ei voi yleistää, vaan he ovat varmasti yksittäistapauksia.

Lisäksi tuli esiin se, että eri oppilaitoksiin käydään tutustumassa jo peruskoulussa, mutta usein ne ovat sellaisia linjoja, joita sattuu olemaan lähimmässä ammattikoulussa. Tutustumiskohteet valitaan käytännöllisistä syistä usein lähimpiin ammattioppilaitoksiin. TET-jakso oli kahden haastateltavan osalla vahvistanut opiskelupaikan valintaa, eli heidän kohdallaan siitä oli hyötyä. Kyselytutkimuksemme mukaan tämä on aika harvinaista, sillä mieleiseen TET-paikkaan ei ole helppo päästä.

8.7 *Yhteenveto tuloksista*

Tulokset olivat melko yhtenäisiä kaikkien kolmen valitsemamme opintolinjan suhteen. Muutamissa kohdissa laboratorioalalla tuli hieman erilaisia tuloksia kuin sähkö- ja rakennusalalla. Laboratorioala on perinteisesti ollut naisvaltainen ala ja otannassamme oli juuri laboratorioalalla hieman vanhempia opiskelijoita, joten poikkeavuus tuloksissa saattaa selittyä osittain siitä.. Yksi poikkeus löytyi myös rakennusalalta, jossa ammatti näytti periytyvän ”isältä pojalle” toisin kuin muissa aloissa. Rakennusalalta oli tutkimuksessamme huomattavasti enemmän henkilöitä (90) kuin laboratorio- ja sähköalalla (44, 44), silti se ei näyttänyt vaikuttavan lopputuloksiin.

9 KEHITYSEHDOTUKSET

Kehitysehdotuksia ajattelimme peruskoulujen, toisen asteen oppilaitosten ja työelämän lähtökohdista ajateltuina.

9.1 Peruskouluille

Vanhempainilloissa voisi kannustaa vanhempia osallistumaan aktiivisesti nuorten ammatinvalintaan. Koska kaikkien nuorten henkinen kehitystaso ei vielä riitä tekemään kauaskantoisia päätöksiä ammatinvalinnan suhteen, pitäisi vanhempien tukea mahdollisuuksiensa mukaan lastensa valintaa. Myös kymppiluokkaa voisi suosia enemmän, nuorella olisi aikaa kehittyä henkisesti ammatinvalintaan.

Peruskoulun oppilaanohjaajille tarvittaisiin lisäresursseja, koska näyttäisi siltä, että heillä ei ole riittävästi aikaa ammattialojen esittelyihin. Voisi myös ajatella, että aineenopettajat osallistuisivat aktiivisemmin oman alansa ammattien esittelyihin, esimerkiksi kemianopettaja voisi kertoa kemianalan ammateista ja ATK-opettaja tietotekniikasta. Näin saataisiin tietoa eri ammateista oman alansa asiantuntijoilta.

Peruskoulussa ainakin opinto-ohjaajien olisi hyvä olla selvillä myös muiden paikkakuntien koulutustarjonnasta. Myös sellaisista koulutusvaihtoehdoista ja oppilaitoksista jotka ovat omaa lähiseutua kauempana, tulisi kertoa avoimesti ja laajasti.

9.2 Toisen asteen oppilaitoksille

Vaikka ammattikoulujen vetovoimaisuus onkin viime vuosina lisääntynyt, on työtä sen eteen edelleen tehtävä. Oppilaitosten johto, ammattiaineiden opettajat ja opinto-ohjaajat ovat tässä työssä hyvin keskeisessä asemassa. Riittävän varhaisessa vaiheessa annettu ammattien esittely jättäisi ammattiin hakeutuville aikaa miettiä omaa soveltuvuuttaan esiteltyyn ammattiin, sekä aikaa omiin pohdintoihin - miksi haluaisin ”isona” tulla.

Opintojen keskeytyksen harkintaa tulisi arvioida uhkana oppilaitoksen opintolinjan säilyvyyden kannalta, mutta myös ennen kaikkea tutkia sitä, mistä se johtuu. Opintojen keskeytyksen harkintaan liittyy läheisesti opintojen vastaaminen odotuksiin sekä opiskelijan kannalta että työelämän vaatimukset huomioiden. Mikäli odotukset ovat opetettavien aineiden ja työelämän tarpeiden suhteen ristiriidassa, tulisi opintosuunnitelmia muuttaa työelämää läheisemmiksi.

Oman oppilaitoksen mainontaa kannattaisi myös lisätä ennen kaikkea ns. täsmämainonnalla. Tässä tutkimuksessa tuli hyvin esille se, että eri aloille suuntautuneet ihmiset ovat saaneet tiedon valitsemastaan oppilaitoksesta hyvinkin toisistaan poikkeavista lähteistä. Kilpailuun oppilaista kannattaa pyrkiä niin kehittämällä oppilaitostaan kuin myös mainostamalla sitä oikeissa medioissa. Perinteinen lehti-ilmoitus, jota monet käyttävät, oli tässä tutkimuksessa yksi vähiten käytetty tiedonlähde. Ensisijaisen tärkeää olisi alalle kuin alalle, että hakijoita saataisiin mahdollisimman paljon oppilaitoksiin. Tällöin ei opiskelijapulan vuoksi olisi tarvetta valita aivan kaikkia hakijoita opiskelijoiksi. Karsinta jokaisella alalla toisi parempaa opiskelija-ainesta kouluihin, sekä mahdollisten opintojen keskeytysten määräkin pienenesi. Tämä taas johtaisi oppilaitosten kannalta vakaampaan talouteen.

9.3 Työelämälle

Koulutusta työnantajille tarvitaan, sillä kiinnostus TET-jaksoja kohtaan puuttuu. Työelämän edustajat pitäisi saada ymmärtämään, että TET-jaksot ovat panostus yrityksen tulevaisuuteen. Erilaisia projekteja onkin jo olemassa mm. ”Tonnilla töihin”.

Tietoa ammateista voisi ajatella jaettavan enemmän isoille joukoille kuin yksittäisille luokille. Työnantajien olisi hyvä järjestää esimerkiksi ”Työelämämessuja” vuosittain. Työelämämessuille voitaisiin saada edustajia useammasta eri yrityksestä samalla kertaa, mikä nostaisi messujen kiinnostavuutta. Yritysten ei myöskään tarvitsisi panostaa kuin yhteen tapahtumaan vuosittain.

Sellaisten ammattialojen edustajat, jotka ovat tietoisia, että kyseisen ammattialan työntekijöistä on pulaa, voisivat ottaa yhteyttä koulujen opinto-ohjaajiin ja esittää toiveita ammattialojen markkinoinnista.

10 LOPUKSI

Saimme kyselytutkimukseemme 178 vastausta ja lisäksi neljä henkilöhaastattelua, joten tältä osin saavutimme ja jopa ylitimme itsellemme asetetut tavoitteemme.

Kehittämishankkeemme antoi selvän näkemyksen siitä, että ammatinvalinnan ohjauksessa, ennen siirtymistä toisen asteen koulutukseen, on vielä paljon kehitettävää. Ammatinvalinnan ohjaus ei tulisi olla pelkästään opinto-ohjaajien varassa, vaan siitä olisi hyvä ottaa vastuuta nykyistä, paljon laajemmalla rintamalla.

Nuoren henkinen kypsyys tehdä ammattiin liittyviä valintoja peruskouluikässä on vielä puutteellinen, siksi olisi tärkeää saada enemmän tukea vanhemmilta, opettajilta ja muilta asiantuntijoilta. Myös työnantajien tulisi toimia aktiivisemmin jo peruskouluvaiheessa. Työnantajien tulisi entistä aktiivisemmin antaa TET -paikkoja oppilaiden itse valitsemille aloille ja järjestää muutakin ammatinvalintaa helpottavia tapahtumia.

Tilastojen mukaan ammatillisen koulutuksen suosio on kasvanut tasaisesti viime vuosina. Ammattitutkinnon suorittaneet pääsevät entistä nopeammin työelämään kiinni. Työelämä on hyvin mukana ammatillisessa koulutuksessa mm. työssäoppimisjaksojen kautta. Yhä useammat suorittavat ammattiopinnot loppuun ja keskeyttäneiden määrä on vähentymässä.

Opettaja lehdessä olleessa artikkelissa korostettiin työelämän mukanaolon tärkeyttä ammattiopinnoissa. Sitä arvostettiin myös siksi, että opettajat saavat hyvän kontaktin ammatin nykytilasta. Sen sijaan huolenaiheeksi on noussut se, että lähituntien ja ohjauksen vähenemisen myötä opiskelijat joutuvat ottamaan liian paljon itse vastuuta opiskelutavoitteiden saavuttamiseksi. Artikkelissa korostettiin myös sitä, että ponnisteluja ammatillisen koulutuksen tunnetuksi tekemiseksi tulisi vielä jatkaa, sillä maamme tarvitsee vankkaa ammattitaitoa ja osaamista. Ongelmana koettiin se, että koulutusta koskevat uutiset vain harvoin käsittelevät ammatillista koulutusta ja siten suuren yleisön kuva alan koulutuksista ei vastaa todellisuutta. (Kangasniemi)

LÄHTEET

Aaltonen Rainer. 2005. Suomen koulutusjärjestelmän historiallinen kehitys ja nykyiset peruspiirteet -luennon luentokalvot. Tampereen kesäyliopisto.

AKU. AKU-projektin www-sivut. [viitattu 25.12.2006] Saatavissa:
<http://www.akuprojekti.fi>

Ammattinetti. Verkkopalvelu ammattien ja alojen vertailuun. [viitattu 25.12.2006]
Saatavissa: <http://www.ammattinetti.fi>

ESR. ESR-Projektin loppuraportin tiivistelmä. 2006. [viitattu 19.12.2006] Saatavissa:
http://esrlomake.mol.fi/esrtiepa/loppuraportti_S83964.html

Heikkinen, A., Kuusisto, L.. 2000. Kädentaidoista asiantuntijakoulutukseen. Teoksessa Suomalaisen ammattikasvatuksen historia. 1. painos. Saarijärvi. Saarijärven Offset Oy. OKKA-säätiön julkaisu. 319s.

Itälä, J.. 2000. Ammatillisen koulutuksen rooli Suomen rakentamisessa. Teoksessa Suomalaisen ammattikasvatuksen historia. 1. painos. Saarijärvi. Saarijärven Offset Oy. OKKA-säätiön julkaisu. 319s.

Kangasniemi, Erkki. Opettaja -lehti. [verkkolehti] (2006)44 s.11 [viitattu 5.12.2006].
Saatavissa:
http://www.opettaja.fi/pls/portal/docs/PAGE/OPETTAJALEHTI_EPAPER_PG/2006_44/page11.htm

Kujala, Helinä. 2006. Tukea urapolkujen etsimisiin. Työ, Terveys, Turvallisuus -lehti, 9, s. 6-8.

Kunkoululoppuu.fi [Viitattu 25.12.2006] Saatavissa: <http://www.kunkoululoppuu.fi>

Lehtovirta, M., Husaari, M, Peltola, L. & Tattari, K.. 1997. Kasvurenkaita. Psykologia ja kehityopsykologia. 1. painos. Porvoo. WSOY – Kirjapainoyksikkö. 233s.

Lehtovirta, P., Leivo, H., Haapasalo, S.. 2003. Miten ohjaat työssäoppijoita. 2. painos. Helsinki. Yliopistopaino. ISBN 952-56017-41-9. 96 s. + liit. 15s.

Niemelä, P. & Ruth, J.E.. 1992. Ihmisen elämänkaari. 4. painos. Keuruu. Otava Kirjapaino Oy. 236s.

Mäkelä, Marja-Leena. Millä koulutuksella mihin tehtäviin laboratorioalalla? Helsinki 2006, Opetushallitus Moniste 13/2006. ISBN 952-13-2952-1. 150s.

Opetushallitus. Rakennusalan perustutkinto. Opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet. [sähköinen dokumentti] 1999. [viitattu 18.2.2007] Saatavissa:
<http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/rakennus.pdf>

Opetushallitus. Sähköalan perustutkinto. Opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet. [sähköinen dokumentti] 2000. [viitattu 16.2.2007] Saatavissa:
<http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/sahko.pdf>

Oph.fi [viitattu 26.3.2007] Saatavissa
<http://www.oph.fi/page.asp?path=1,438,4171,4195>

Opintoluotsi.fi. Kysely peruskoululaisille. [viitattu 23.2.2007] Saatavissa:
<http://www.opintoluotsi.fi/Page/975b5f66-3c17-4ee9-8f01-ae22298399ef.aspx>

Porvali, P.. 2000. Koulutuksen ja työelämän yhteydet. Teoksessa Suomalaisen ammattikasvatuksen historia. 1. painos. Saarijärvi. Saarijärven Offset Oy. OKKA-säätiön julkaisu. 319s.

Pulkkinen L. (toim.). 1997. Lapsesta aikuiseksi. 2. painos. Juva. WSOY:n graafiset laitokset. 260s.

Rakennusteollisuus, talonrakennusalan toisen asteen koulutustilasto. [viitattu 7.1.2007] Saatavissa:
http://www.rakennusteollisuus.fi/tilastot_julkaisut/tilastot_suhdanteet/Kuvio_16.pdf

Soppeenharjun koulun oppilaanohjauksen opetussuunnitelma. [sähköinen dokumentti]
[viitattu 8.3.2007] Saatavissa:

http://www.peda.net/img/portal/852223/SOPPEENHARJUN_OPON OPS_JA_TET-ohjeet.doc

Tampereen kaupunki. Sähkölaitoksen historiaa. [viitattu 7.3.2007] Saatavissa:

<http://www.tampere.fi/sahkolaitos/yleistekstie/historia.html>

Urapolku. Tietoa ammatinvalintaratkaisista nuorille. [viitattu 25.12.2006] Saatavissa:

<http://www.ammatinvalinta.fi>

Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. [viitattu: 22.12.2006] Saatavissa:

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Ammattikoulu>

Tämä kyselylomake liittyy opettajaopiskelijoiden kehittämishankkeeseen Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa. Kysely suoritetaan useassa eri ammattioppilaitoksessa ja -opistossa. Sen tarkoituksena on kartoittaa, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet oppilaiden opiskelupaikan valintaan toisen asteen koulutuksessa.

Kysely vie aikaa noin 10 minuuttia, joten toivomme, että mahdollisimman moni voisi osallistua kyselyymme. Kaikki tiedot ovat luottamuksellisia.

Oppilaitos _____

Opintolinja _____ **vuosikurssi** _____

Mies

Oma opiskelutausta: peruskoulu

Nainen

lukio

lisäksi muu tutkinto, mikä? _____

Ikä 16-18 19-20 21- 25 26-35 35>

Mikä vaikutti opintolinjan valintaasi?

	ei ollenkaan	vähän	paljon	erittäin paljon
Vanhemmat	☐	☐	☐	☐
Ympäristö/tuttavat	☐	☐	☐	☐
Kaverit	☐	☐	☐	☐
Opiskelupaikan sijainti	☐	☐	☐	☐
Oma halu ko. alalle	☐	☐	☐	☐
Koulumenestys	☐	☐	☐	☐
Opinto-ohjaaja	☐	☐	☐	☐
Opettaja	☐	☐	☐	☐
Seurustelu	☐	☐	☐	☐
Työllisyystilanne	☐	☐	☐	☐
Palkka	☐	☐	☐	☐
TET jakso	☐	☐	☐	☐
Lehdistö/media	☐	☐	☐	☐

Oppilaitoksen mainonta

Joku muu, mikä? _____

Mistä sait tiedon valitsemastasi ammatista/opintolinjasta?

Opinto-ohjaajalta

Opettajalta

Vanhemmilta

Tuttavilta

Internetistä

Muualta, mistä? _____

Olitko selvillä valintaa tehdessäsi, minkälaista työtä tulet tulevassa ammatissasi tekemään? Kyllä Ei

Tunnetko jonkun, joka työskentelee kyseisessä ammatissa? Kyllä Ei

Vaikuttiko edellä mainittu tuttavuus ammattisi valintaan? Kyllä Ei

Oliko mielestäsi opintojen ohjausta peruskoulussa riittävästi? Kyllä Ei

Oletko mielestäsi saanut riittävästi tietoa eri ammanteista? Kyllä Ei

Mistä sait tiedon oppilaitoksesta?

Lehti-ilmoituksesta

Internetistä

Opinto-ohjaajalta

Opettajalta

Vanhemmilta

Kavereilta

Muualta, mistä? _____

Oliko sinulla harkinnassa vastaavia, eri paikkakunnilla olevia oppilaitoksia? Kyllä Ei

Olitko tietoinen muiden vastaavien oppilaitosten koulutus-/erikoistumisvaihtoehdoista, tiloista, opetustasosta, ym. asioista?

Kyllä

Ei

Olitko tietoinen valitsemasi oppilaitoksen koulutus-/erikoistumisvaihtoehdoista, tiloista, opetustasosta, ym. asioista?

Kyllä

Ei

Oliko nykyinen opiskelusuuntaus ensisijaisena toiveena hakuvaiheessa?

Kyllä

Ei

Oletko vaihtanut, ensin opiskelemaasi, ammattia?

Kyllä

Ei

Onko nykyinen opiskelu vastannut odotuksiasi?

Kyllä

Ei

Oletko harkinnut opintojen keskeyttämistä?

Kyllä

Ei

Vanhempien opiskelutausta

isä

äiti

peruskoulu

ylioppilas

ammattillinen tutkinto

opistoasteen tutkinto

ammattikorkeakoulututkinto

korkeakoulututkinto

Muu, mikä?

Missä ammatissa isäsi työskentelee tällä hetkellä tai on työskennellyt aikaisemmin?
(Jos on työskennellyt monissa paikoissa, niin mainitse se, missä on työskennellyt eniten)

Missä ammatissa äitisi työskentelee tällä hetkellä tai on työskennellyt aikaisemmin?
(Jos on työskennellyt monissa paikoissa, niin mainitse se, missä on työskennellyt eniten)

Kiitos vastauksistasi!

Laboratorioalan kyselyn tulokset

Mikä vaikutti opintolinjan valintaan?				
	ei ollenkaan	vähän	paljon	erittäin paljon
Oma halu ko. alalle	2	3	25	14
Opiskelupaikan sijainti	10	22	9	3
Koulumenestys	13	18	13	0
Oppilaitoksen mainonta	20	16	8	0
Palkka	23	15	6	2
Työllisyystilanne	23	12	5	4
Vanhemmat	24	17	3	0
Seurustelu	27	8	1	0
Ympäristö/tuttavat	28	9	7	0
Kaverit	34	7	3	0
TET-jakso	35	4	5	0
Opinto-ohjaaja	36	7	1	0
Lehdistö/Media	38	1	2	2
Opettaja	41	3	0	0

Mistä sait tiedon ammatista?	
opinto-ohjaajalta	12
opettajalta	1
vanhemmilta	6
tuttavilta	11
internetistä	21
muualta	13

Mistä sait tiedon oppilaitoksesta?	
lehti-ilmoituksesta	11
internetistä	20
opinto-ohjaajalta	9
opettajalta	2
vanhemmilta	6
kaverilta	10
muualta	13

Isän opiskelutausta	
peruskoulu/kansakoulu	11
ylioppilas	3
ammattillinen tutkinto	22
opistoasteen tutkinto	3
amk-tutkinto	2
korkeakoulututkinto	3
Äidin opiskelutausta	
peruskoulu/kansakoulu	12
ylioppilas	4
ammattillinen tutkinto	15
opistoasteen tutkinto	6
amk-tutkinto	1
korkeakoulututkinto	6

Isän ammatti	
tutkija	1
sähköala	4
rakennusala	4
kuljetusala	5
palveluala	7
räjähdysaineteollisuus	1
metalliala	3
Lvi-ala	3
autoala	2
työnjohto	4
tehdastyöntekijä	5
yrittäjä	2
keittiöala	1
ei kantaa	0

Äidin ammatti	
hoitoala	11
keittiöala	3
palveluala	7
opetusala	4
kotiäiti	3
yrittäjä	2
siivousala	3
toimistotyö	9
tekstiiliteollisuus	1
laboratorioala	1

Syventävät kysymykset, laboratorioala		
	Kyllä	Ei
Vastaavan oppilaitoksen harkinta	16	28
Vastaavien oppilaitosten tarjonnan tietoisuus	17	27
Oman oppilaitoksen tarjonnan tietoisuus	20	24
Nykyisen opintolinjan ensisijaisuus	32	12
Opiskeltavan ammatin vaihto	9	35
Opiskelun vastaaminen odotuksiin	30	14
Opintojen keskeyttämisen harkinta	12	30
Tieto tulevan ammatin työnkuvasta	19	25
Tuttavia valitulla ammattialalla	26	18
Tuttavuuden vaikutus ammatinvalintaan	11	33
Opintojen ohjauksen riittävyys peruskoulussa	10	34
Tiedonsaannin riittävyys eri ammateista	21	33

Rakennusalan kyselyn tulokset

Opintolinjan valintaan vaikuttavia tekijöitä				
	ei ollenkaan	vähän	paljon	erittäin paljon
Seurustelu	68	6	1	2
Lehdistö/Media	62	13	1	2
Opettaja	52	15	0	1
TET-jakso	48	17	8	6
Oppilaitoksen mainonta	41	29	5	3
Opinto-ohjaaja	38	34	7	1
Vanhemmat	32	40	6	2
Kaverit	31	35	11	3
Ympäristö/tuttavat	25	40	10	5
Koulumenestys	23	38	16	1
Palkka	14	28	26	12
Opiskelupaikan sijainti	13	32	27	8
Työllisyystilanne	11	29	30	10
Oma halu ko. alalle	2	10	36	33

Mistä sait tiedon ammatista	
opinto-ohjaajalta	48
opettajalta	5
vanhemmilta	12
tuttavilta	20
internetistä	15
muualta	4

Mistä sait tiedon oppilaitoksesta?	
lehti-ilmoituksesta	3
internetistä	15
opinto-ohjaajalta	64
opettajalta	10
vanhemmilta	11
kaverilta	11
muualta	4

Isän opiskelutausta	
peruskoulu/kansakoulu	19
ylioppilas	6
ammattillinen tutkinto	33
opistoasteen tutkinto	3
amk-tutkinto	8
korkeakoulututkinto	2
ei kantaa	2

Äidin opiskelutausta	
peruskoulu/kansakoulu	12
ylioppilas	14
ammattillinen tutkinto	31
opistoasteen tutkinto	8
amk-tutkinto	5
korkeakoulututkinto	3
ei kantaa	2

Isän ammatti	
rakennusala	23
kuljetusala	16
palveluala	6
maatalousyrittäjä	3
yrittäjä	1
opetusala	1
palo/pelastus	2
automaatio/sähkö/tietotekn.	5
hoitoala	2
työtön	2
eläkeläinen	1
metalli	3
turpeen tuotanto	1
ei kantaa	7

Äidin ammatti	
hoitoala	26
keittiö/ravintola-ala	4
palveluala	5
maatalousyrittäjä	2
yrittäjä	1
opetusala	3
sosiaali-ala	1
kirjapaino-ala	1
kotiäiti	5
toimistotyö	12
elektroniikka/sähköala	2
puutarha-ala	2
siivousala	1
rakennusala	2
kirjallisuus	1
tulkkaus	1
TV-ala	1
ei kantaa/tietoa	10

Syventävät kysymykset, rakennusala		
	Kyllä	Ei
Vastaavan oppilaitoksen harkinta	49	40
Vastaavien oppilaitosten tarjonnan tietoisuus	45	42
Oman oppilaitoksen tarjonnan tietoisuus	54	35
Nykyisen opintolinjan ensisijaisuus	79	10
Opiskeltavan ammatin vaihto	8	81
Opiskelun vastaaminen odotuksiin	61	29
Opintojen keskeyttämisen harkinta	21	68
Tieto tulevan ammatin työkuvasta	83	6
Tuttavia valitulla ammattialalla	79	10
Tuttavuuden vaikutus ammatinvalintaan	31	57
Opintojen ohjauksen riittävyys peruskoulussa	68	22
Tiedonsaannin riittävyys eri ammateista	66	23

Sähköalan kyselyn tulokset

Mikä vaikutti opintolinjan valintaan?				
	ei ollenkaan	vähän	paljon	erittäin paljon
Oma halu ko. alalle	1	7	22	14
Opiskelupaikan sijainti	14	13	15	2
Vanhemmat	21	22	1	0
Koulumenestys	14	21	8	1
Palkka	12	18	11	3
Ympäristö/tuttavat	20	22	2	0
Oppilaitoksen mainonta	27	14	3	0
Työllisyystilanne	26	10	8	0
TET-jakso	33	7	3	1
Kaverit	24	20	0	0
Opinto-ohjaaja	31	20	3	0
Opettaja	37	6	0	1
Lehdistö/Media	38	6	0	0
Seurustelu	43	0	0	1

Mistä sait tiedon ammatista?	
opinto-ohjaajalta	33
opettajalta	5
vanhemmilta	11
tuttavilta	9
internetistä	8
muualta	4

Mistä sait tiedon oppilaitoksesta?	
lehti-ilmoituksesta	0
internetistä	7
opinto-ohjaajalta	35
opettajalta	3
vanhemmilta	9
kaverilta	13
muualta	2

Isän opiskelutausta	
peruskoulu/kansakoulu	6
ylioppilas	4
ammattillinen tutkinto	23
opistoasteen tutkinto	1
amk-tutkinto	2
korkeakoulututkinto	7

Äidin opiskelutausta	
peruskoulu/kansakoulu	7
ylioppilas	10
ammattillinen tutkinto	18
opistoasteen tutkinto	3
amk-tutkinto	0
korkeakoulututkinto	6

Isän ammatti	
rakennusala	7
kuljetusala	1
palveluala/toimihlö	9
yrittäjä	2
automaatio/sähkö/tietotekn.	2
kemia	1
maanpuolustus	1
metalli	4
teollisuustyöntekijä	5
painoala	1
TV/teatteri	1

Äidin ammatti	
hoitoala	10
keittiö/ravintola-ala	3
palveluala	7
maatalousyrittäjä	1
opetusala	2
tehdastyöntekijä	2
toimistotyö	5
tietotekniikka	3
siivousala	1
laitoshuolto	1
yrittäjä	1

Syventävät kysymykset, sähköala		
	kyllä	ei
Vastaavan oppilaitoksen harkinta	16	10
Vastaavien oppilaitosten tarjonnan tietoisuus	12	14
Oman oppilaitoksen tarjonnan tietoisuus	17	9
Nykyisen opintolinjan ensisijaisuus	20	6
Opiskeltavan ammatin vaihto	1	25
Opiskelun vastaaminen odotuksiin	12	14
Opintojen keskeyttämisen harkinta	10	16
Tieto tulevan ammatin työkuvasta	18	8
Tuttavia valitulla ammattialalla	16	10
Tuttavuuden vaikutus ammatinvalintaan	6	20
Opintojen ohjauksen riittävyys peruskoulussa	12	14
Tiedonsaannin riittävyys eri ammateista	15	11

Tutkittujen alojen tulokset yhteensä

Opintolinjan valintaan vaikuttavia tekijöitä				
	ei ollenkaan	vähän	paljon	erittäin paljon
Seurustelu	138	14	2	3
Lehdistö/Media	138	20	3	4
Opettaja	130	24	0	2
TET-jakso	116	28	16	7
Opinto-ohjaaja	105	61	11	1
Kaverit	89	62	14	3
Oppilaitoksen mainonta	88	59	16	3
Ympäristö/tuttavat	83	71	19	5
Vanhemmat	77	79	10	2
Työllisyystilanne	60	51	43	14
Koulumenestys	50	77	37	2
Palkka	49	61	43	17
Opiskelupaikan sijainti	37	67	51	13
Oma halu ko. alalle	5	20	83	61

Mistä sait tiedon ammatista	
opinto-ohjaajalta	93
opettajalta	11
vanhemmilta	29
tuttavilta	40
internetistä	44
muualta	21

Mistä sait tiedon oppilaitoksesta?	
lehti-ilmoituksesta	12
internetistä	33
opinto-ohjaajalta	77
opettajalta	13
vanhemmilta	23
kaverilta	25
muualta	17

Isän opiskelutausta	
peruskoulu/kansakoulu	36
ylloppilas	13
ammattillinen tutkinto	78
opistoasteen tutkinto	7
amk-tutkinto	12
korkeakoulututkinto	12
ei kantaa	2

Äidin opiskelutausta	
peruskoulu/kansakoulu	31
ylioppilas	28
ammattillinen tutkinto	64
opistoasteen tutkinto	17
amk-tutkinto	6
korkeakoulututkinto	15
ei kantaa	2

Isän ammatti	
rakennusala	37
kuljetusala	24
palveluala	22
maatalousyrittäjä	3
yrittäjä	5
opetusala	1
palo/pelastus	2
automaatio/sähkö/tietotekn.	11
hoitoala	2
työtön	2
eläkeläinen	1
metalli	10
turpeen tuotanto	1
tutkija	1
teollisuustyöntekijä	10
kemia/räjähdyssaineteoll.	2
keittiöala	1
painoala	1
TV/teatteri	1
maanpuolustus	1
ei kantaa	7

Äidin ammatti	
hoitoala	47
keittiö/ravintola-ala	10
palveluala	19
maatalousyrittäjä	3
yrittäjä	4
opetusala	9
sosiaaliala	1
kirjapainoala	1
kotiäiti	8
toimistotyö	26
elektroniikka/sähköala/tietotekn.	5
puutarha-ala	2
siivousala	5
rakennusala	2
kirjallisuus	1
tulkkaus	1
TV-ala	1
tehdastyöntekijä	3
kemia/laboratorio	1
laitoshuolto	1
ei kantaa/tietoa	10

Syventävät kysymykset, kaikki tutkitut alat		
	kyllä	ei
Vastaavan oppilaitoksen harkinta	84	93
Vastaavien oppilaitosten tarjonnan tietoisuus	81	94
Oman oppilaitoksen tarjonnan tietoisuus	106	59
Nykyisen opintolinjan ensisijaisuus	148	29
Opiskeltavan ammatin vaihto	18	159
Opiskelun vastaaminen odotuksiin	119	59
Opintojen keskeyttämisen harkinta	44	131
Tieto tulevan ammatin työnkuvasta	135	42
Tuttavia valitulla ammattialalla	134	43
Tuttavuuden vaikutus ammatinvalintaan	49	127
Opintojen ohjauksen riittävyys peruskoulussa	103	75
Tiedonsaannin riittävyys eri ammateista	107	70